

UPPSALA
UNIVERSITET

2015vt01746

Institutionen för
pedagogik, didaktik
och utbildningsstudier
Examensarbete i
Pedagogik C, 15 HP

Undervisning för nyanlända elever

Förberedelseklassen som instrument för språkinlärning
och integrering på nationell- och skolnivå

Robin Albertsson

Emma Ersblad

Handledare: Guadalupe Francia

Examinator: Wieland Wermke

Sammanfattning

Denna studie syftar till att undersöka förberedelseklassen som instrument för språkinläring i det svenska språket samt integrering i samhället för nyanlända elever. Studien syftar till att undersöka detta utifrån lärarnas perspektiv samt nationella styrdokument för att möjliggöra en jämförelse i deras syn på utbildning för nyanlända elever. Utifrån detta formulerades fyra frågeställningar som berörde utformning av undervisning, styrdokumentens samt lärarnas syn på språkinläring och integrering, kunskapsbedömning samt samhällsnormers implikationer på utbildningen för nyanlända elever. För att besvara studiens syfte har vi valt en kvalitativ metodansats samt genomfört en textanalys på regeringens Proposition *Utbildning för nyanlända elever- mottagande och skolgång* samt Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. Vi valde att intervjua två lärare i en större kommun i Mellansverige som arbetar i samma förberedelseklass. Analysen av intervjuerna har genomförts med en fenomenologisk metodansats för att belysa deras perspektiv på undervisningen samt nationella styrdokument. Genom en jämförelse analyserades dokumenten tillsammans med intervjuerna samt tidigare forskning för att belysa nationell- samt skolnivå. Detta analyserades sedan utifrån en teori om språkinläring samt en integreringsteori.

Ur resultat kan utläsas att förberedelseklassen är ett bra integreringsverktyg samt ger bra förutsättningar för ämnes- samt svenskinläring, förutsatt att rätt premisser råder. Dock tyder empirin på att avsaknaden av nationella styrdokument resulterar i varierande undervisningsmetoder och utbildningsmöjligheter beroende på skola och kommun. Empirin belyser problematiken av den heterogena strukturen som råder i dagens skolväsen men analysen tyder på att Propositionen kan bidra med att göra utbildningen för nyanlända elever mer likvärdig.

Nyckelord: *förberedelseklass, nyanlända elever, språkinläring, nationella styrdokument, integrering*

Abstract

The purpose of this study is to examine newcomer programs as an instrument for language learning in the Swedish language and integration into the society for newly arrived students. This study aim to examine this from the teacher's point of view and national regulatory documents to enable a comparison between their points of views on education for newly arrived students. On the basis of this, four questions were formulated that concerned the formation of education, national regulatory documents and the teachers point of view on language learning and integration, knowledge assessments as well as the implications of societal norms on education for newly arrived students. To answer the purpose of this study we have chosen a qualitative method as well to carry out a text analysis on the governmental Proposition *Utbildning för nyanlända elever- mottagande och skolgång* as well as the Curriculum for elementary school, pree-school and after-school centre 2011. We have chosen to interview two teachers who both work in the same newcomer program in a bigger municipality in the Middle of Sweden. The analysis has been carried out with a phenomenological research approach to be able to illustrate their perspective on education and the national regulatory documents. Through a comparison the documents were analyzed together with the interviews and previous research to illustrate national- and school level. This was later analyzed on the basis of a language learning theory and a theory on integration.

From the result one can understand that the newcomer programs is a good instrument for integration and provides good conditions for subject- and language learning given that the right circumstances exist. However the empiricism indicates that if there is an absence of national regulatory documents it may result in various teaching methods and educational possibilities depending on the school and municipality. The empiricism illustrates the problematic situation of the heterogenic structure that prevails within the school system but the analysis interpret that the governmental Proposition may contribute to a more equal education for newly arrived students.

Keywords: *newcomer programs, newly arrived students, language learning, national regulatory documents, integration*

Innehållsförteckning

1.0 Inledning.....	1
1.1 Syfte och frågeställningar	2
1.2 Avgränsningar	2
1.3 Begreppsapparat	3
2.0 Bakgrund	4
2.1 Utformning	4
2.2 Undervisning	6
3.0 Tidigare forskning	7
3.1 Sökprocess	7
3.2 Förberedelseklassens funktion.....	7
3.2.1 Utformning.....	8
3.2.2 Språkinläring och modersmålsundervisning.....	9
3.2.3 Kunskapsbedömning.....	10
3.2.4 Lyckade studieframgångar	11
3.2.5 Utslussning.....	12
3.3 Behov och normerande strukturer	12
3.3.1 Skolans förmåga att tillmötesgå lärarnas samt elevernas behov.....	12
3.3.2 Normerande strukturer inom samhälle och skola	13
3.4 Summering av tidigare forskning	14
4.0 Teori	15
4.1 Stephan Krashen - Andraspråksinläring	15
4.1.1 Second language acquisition and learning.....	15
4.1.2 Moment för utformning av undervisning.....	16
4.2 Berger och Luckmann - Verklighetsinternalisering	17
4.2.1 Internalisering	18
4.2.2 Primär och sekundär socialisation.....	18
5.0 Metod	20
5.1 Kvalitativ intervju.....	20
5.1.1 metodansats.....	20
5.1.2 Deltagare och urvalsprocess	21
5.1.3 Utformning av intervjuguide.....	21

5.1.4 Genomförande.....	22
5.1.5 Analys	23
5.2 Textanalys.....	24
5.2.1 Metodansats	24
5.2.2 Urval	24
5.2.3 Genomförande och analys.....	25
5.3 Reliabilitet	25
5.4 Validitet	26
5.5 Metoddiskussion.....	27
5.6 Forskarens roll	28
5.7 Etiska aspekter.....	28
6.0 Resultat och analys.....	29
6.1 Undervisning	30
6.1.1 Rätten till likvärdig utbildning.....	30
6.1.2 Individuella studieinsatser	31
6.2 Språkinläring och integration	33
6.2.1 Den språkliga arenan.....	33
6.2.2 Integrering.....	35
6.3 Kunskapsbedömning	36
6.3.1 Mottagning och kunskapsbedömning	36
6.3.2 Utslussningsprocessen	38
6.4 Samhällsnormer och nationella regleringar	39
6.4.1 Reglering av definitionen nyanländ samt nationell reglering	39
6.4.2 Målsättningen med förberedelseklassen samt normerande strukturer	41
7.0 Diskussion	43
7.1 Hur utformas undervisningen i en förberedelseklass utifrån styrdokumentens riktlinjer samt lärarnas perspektiv?.....	43
7.2 Hur ser styrdokumentet och lärarna till språkinläring och integration för nyanlända elever?.....	44
7.3 Hur sker kunskapsbedömningen i en förberedelseklass utifrån styrdokumentens riktlinjer samt lärarnas perspektiv?.....	45
7.4 Vilka implikationer kan olika samhällsnormer samt nationella regleringar få på nyanlända elevers utbildning?	46
7.5 Sammanfattning.....	47

8.0 Bidrag till pedagogiken	48
9.0 Begränsningar och möjligheter samt förslag för vidare forskning.....	49
Referenser.....	50
Bilagor.....	53
Bilaga 1	53
Bilaga 2.....	55
Bilaga 3.....	56

1.0 Inledning

Vi lever i en värld där rörelsen över landsgränserna har ökat. Vårt samhälle består idag i högre utsträckning av människor från olika kulturer, och med olika erfarenheter och språk. Detta har medfört att de krav som ställs på samhället att möta invånarnas behov har förändrats. Det mångkulturella samhället syns även i skolan som idag kan ses vara mer heterogen än homogen och där eleverna kan komma från alla världens hörn. Dessa elever kan ses besitta varierade ämneskunskaper där vissa har haft en mer gedigen tidigare skolgång än andra, gemensamt för de nyanlända eleverna är dock deras bristande kunskaper i det svenska språket. Detta ställer stora krav på skolan att effektivt arbeta med dessa elever så att de snabbt och smidigt kommer in i skolan och samhället (Axelsson & Norrbacka Landsberg, 1998; Prop. 2014/15:45). Skolverket (2008) rekommenderar skolorna att redan från början kartlägga elevernas kunskaper då det ställs krav på att undervisningen ska anpassas utifrån den varierade bakgrund och erfarenhet som eleverna bär med sig. Detta är av vikt för att eleven ska känna en trygghet vid mottagandet av den nya skolan och det nya landet samt en förutsättning för lärande.

För internettidskriften Forskning.se redogör Fatima Grönblad (i.d.) i artikeln *Klent med kunskap om de nyanlända* en sammanfattande intervju med professorn i barn- och ungdomsvetenskap, Nihad Bunar. Artikeln poängterar hur lite forskning som finns specifikt om nyanlända elevers skolgång och menar att det därtill finns bristande underlag för utformning av skolgången för eleverna. Detta riskerar enligt Bunar att leda till kvalitetskillnader mellan skolorna samt att eleverna riskerar att inte ha samma möjligheter som andra elever under fortsatt skolgång. Organisation for economic co-operation and development, OECD (2006) menar att individuella förutsättningar för eleverna utifrån samhälleliga normer kan komma att i slutändan påverka samhället i stort genom immigranternas plats i samhället. OECD påvisar att immigranter för med sig en stor mängd humant kapital som vid rätt omsorg kan bidra positivt till landets ekonomi och kulturella variation. Dock menar de att mottagarlandet, regeringen, kommuner samt skolor måste undersöka vilka barriärer som står i vägen för immigranter att kunna bidra och bli en del av landet.

Samhällsdebatten väcktes angående nyanlända elever i den svenska skolan när regeringen lade fram Propositionen (2014/15:45) *Utbildning för nyanlända elever - mottagande och skolgång*. Propositionen handlar om att göra ändringar i Skollagen (2010:800), ändringarna skulle innefatta en definition av nyanlända elever, som idag saknas, samt hur skolan ska sköta omhändertagandet och utbildningen kring dessa elever. Den innebär i och med detta att undervisningen för nyanlända elever kommer att regleras nationellt, något den idag inte görs. Lagändringarna kommer att träda i kraft i januari 2016. Detta ligger till grund för vår nyfikenhet att studera språkinläring samt integrering i förberedelseklassen för nyanlända elever.

Uppsatsen skrivs inom ämnet pedagogik och kan ses ta utgångspunkt i en beskrivning av pedagogik från Umeås universitet som lyder:

Pedagogik är en vetenskaplig disciplin, där man bildar kunskap om de processer genom vilka människan formas och förändras i olika sociala, kulturella och historiska sammanhang. Inom det pedagogiska problemområdet behandlas bl.a.. olika aspekter av fostran, utbildning, lärande, undervisning eller andra påverkansprocesser. Frågor kan exempelvis ställas om hur och varför vissa värderingar, kunskaper och färdigheter uppstår, vidmakthålls och förändras inom och mellan generationer, grupper och individer. (Pedagogiska institutionen, 2015)

Det är relevant att skriva denna uppsats inom ämnet pedagogik då nyanlända elever vid ankomst hamnar inom det svenska utbildningsväsendet. De nationella styrdokument som kommer ligga till grund för vår analys påverkar skolan samt eleven på skolnivå vilket ser till de olika processer som formar det sammanhang som eleverna vistas inom. Eleverna genomgår en lärandeprocess inte bara inom skolan utan även i en större samhällskontext där värderingar, normer, fördomar samt lagar styr elevernas möjligheter och begränsningar för att bli en del av denna. Frågan om likvärdig utbildning på nationell nivå kommer att belysas utifrån de aspekter att eleverna har rätt till skolgång vid ankomst till Sverige. Det blir därför av intresse att studera språkinläring samt integrering i förberedelseklassen för nyanlända elever.

1.1 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att undersöka förberedelseklassen som instrument för språkinläring i det svenska språket samt integrering i samhället för nyanlända elever. Vi syftar till att undersöka detta utifrån lärarnas perspektiv samt nationella styrdokument för att möjliggöra en jämförelse i deras syn på utbildning för nyanlända elever.

För att undersöka detta har vi formulerat följande frågeställningar:

- Hur utformas undervisningen i en förberedelseklass utifrån styrdokumentens riktlinjer samt lärarnas perspektiv?
- Hur ser styrdokumentet och lärarna till språkinläring och integration för nyanlända elever?
- Hur sker kunskapsbedömningen i en förberedelseklass utifrån styrdokumentens riktlinjer samt lärarnas perspektiv?
- Vilka implikationer kan olika samhällsnormer samt nationella regleringar få på nyanlända elevers utbildning?

1.2 Avgränsningar

Mottagandet av nyanlända elever är i sig en komplex process som involverar flera myndigheter samt personer där även en lång asylprocess kan pågå samtidigt som mottagandet vid skolan sker. Denna uppsats kommer inte gå djupare in i denna process då detta skulle kräva mer tid och resurser samt att vi för uppsatsens syfte vill ha ett tydligare fokus mot pedagogik. Vi är medvetna om att inte alla elever som kommer till Sverige hamnar i förberedelseklass utan flera hamnar i ordinarie klass med andra stödfunktioner för deras inläring. För studiens syfte har vi däremot i största mån fokuserat på undervisning samt mottagning av nyanlända elever i förberedelseklassen. Vissa av studierna använda för uppsatsen har inte specificerat den studerade åldern på eleverna för studien, men vi har till största mån sett till studier berörande grundskoleelever. Detta då elever som hamnar i gymnasieskolan ofta placeras i en annan form av förberedande verksamhet (Introduktionsutbildning för nyanlända elever inom ramen för gymnasieskolans individuella program, IVIK) samt då lärarna för våra intervjuer har arbetat i en klass med 10-13 åringar. Vi önskade därför ha studier rörande elever i överensstämmande åldrar.

Vi är medvetna om att vissa av forskningsstudierna använda för denna uppsats inte specifikt studerat förberedelseklasser och nyanlända elever. De använda studierna kan dock anses vara

representativa för delar av undervisningen av nyanlända elever, gällande språkinläring samt normerande strukturers påverkan på immigranter, såsom fördomar och diskriminering.

1.3 Begreppsapparat

I detta avsnitt kommer vi att presentera vår tolkning av mångfacetterade begrepp samt andra viktiga begrepp för att underlätta förståelsen av uppsatsen.

I skrivande stund finns ingen enhetlig definition för vem som ska betraktas som en *nyanländ elev*. Regeringens Proposition (Prop. 2014/15:45) för lagstiftning av undervisning för nyanlända elever föreslår att en sådan definition ska formuleras. Deras definition lyder enligt 12a§:

Med nyanländ avses i denna lag den som 1. har varit bosatt utomlands, 2. nu är bosatt i landet, och 3. har påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år. En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet. (Prop. 2014/15:45, s. 6)

Vi kommer för studien utgå ifrån regeringens definition då den kan komma att reglera och styra talet om nyanlända elever i skolan. Däremot upplever vi att denna definition saknar språkperspektivet som lyfts fram av Skolverket (2008) och vi kommer därför även för vår definition se till de bristande språkkunskaperna i svenska som en nyanländ elev besitter.

Begreppet *förberedelseklass* finns inte definierat i författningarna men vi utgår ifrån Propositionen (2014/15:45) som menar att det är en första introduktion till den svenska skolan samt grundläggande undervisning i ämnena och i svenska språket. Tiden i klassen är begränsad till högst två år.

För studien används begreppet *heterogen* vilket grundas i tanken att eleverna har olika bakgrunder. Axelsson och Norrbacka Landsberg (1998) menar att begreppet syftar till “de talar olika språk, har olika skolerfarenheter och ämneskunskaper, är i olika åldrar och har varit olika länge i den internationella klassen” (s.17). Vi anser detta beskriva den heterogena strukturen av en förberedelseklass och grundar vår definition i detta.

Vi har för avsikt att undersöka *integreringsprocessen* för nyanlända elever. Detta utgår från Berger och Luckmanns (1966) teori om *Internalization of Reality*, där författarna menar att individen integreras in i samhället genom att internalisera individernas redan existerande medierande subjektiva och objektiva verklighet. Med detta menas att individen integreras i samhället genom att ta till sig redan existerande definitioner av verkligheten, både på ett medvetet och omedvetet plan. Nationalencyklopedin menar att *Integrering* är “sociala processer genom vilka minoriteter, t.ex. invandrade etniska grupper, slussas in i och blir delaktiga av det nya samhälle de flyttat till.” (Brante & Hammar, Nationalencyklopedin. i.d.). Denna definition av *Integrering* omfattar merparten av de aspekter som en nyanländ elev kan tänkas genomgå vid mottagandet i den svenska skolan.

Begreppet *inhemsk* används för att exempelvis beskriva en jämförelse av nyanlända elever och andra elever i svensk skola. Vi är införstådda i ordets komplexitet och innebörd men vi syftar till att hänvisa till elever som både är födda i Sverige av svenska föräldrar men även utländska. Begreppet används även för att hänvisa till elever som är födda utomlands men som inte räknas som nyanlända, elever som därmed har varit i Sverige i mer än fyra år.

För att tydliggöra skillnaden mellan *modersmålsundervisning* och *studiehandledning på modersmålet* kommer vi att utgå ifrån Skolverkets definitioner. Skolverket (2002) menar att *modersmålsundervisning* är stöd och utveckling i elevens modersmål, elevens första språk. Detta ämne har en egen kursplan och betygskriterier och är ofta schemalagt utanför den ordinarie studietiden. Enligt Skolverket (2008) är *studiehandledning på modersmålet* handledning och stöd i undervisningen på elevens modersmål om undervisningen i klassrummet sker på ett annat språk än modersmålet.

2.0 Bakgrund

För bakgrundsavsnittet kommer främst studier och rapporter från olika myndigheter såsom, Skolverket (2002; 2008), Myndigheten för skolutveckling (Modigh, 2005) samt Organisation for economic co-operation and development, OECD (2006) att presenteras. Detta för att ge en bakgrundsbild till ämnet, se hur olika myndigheter rapporterar om förberedelseklasserna samt visa vilka riktlinjer som ligger bakom utformningen av undervisningen, båda i Sverige samt internationellt. I detta avsnitt kommer även studier presenteras för att visa på bakomliggande orsaker till uppkomsten av förberedelseklasser. Detta för att ge läsaren en insikt och djupare förståelse i texten.

2.1 Utformning

I Skolverkets (2008) rapport *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever* definieras riktlinjer gällande kommuners skyldigheter och ansvarsområden berörande nyanlända elever. Nyanlända elever har rätt till utbildning, särskilt stöd samt att undervisningen anpassas utifrån elevens individuella behov och villkor. Det finns flera olika påverkansfaktorer för hur utformningen av undervisningen samt ansvarsfördelningen i en förberedelseklass bör och ska se ut. En sådan faktor är Förenta Nationernas (FN:s) konvention om barns rättigheter som i och med Sveriges ratificerande ställer krav på hur kommun och skola utformar samt stöttar nyanlända barn och ungdomar. Andra faktorer är Skollagen (Skollag. 2010:800), Läroplanen (SKOLFS. 2010:37) samt Kursplanerna (SKOLFS. 2011:19). Skollagen säger att utformningen av undervisningen kan se olika ut men att alla elever ska ha en likvärdig utbildning, den menar att "Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas" (Skollag. 2010:800, 9§). Läroplanen (SKOLFS. 2010:37) vidaredefinierar detta med att alla elever ska ha lika möjligheter i skolan och att utbildningen ska anpassas utifrån elevernas erfarenheter, behov och kunskaper.

I frågan om individuella insatser föreslår regeringen (Prop. 2014/15:45) att en utredning bör genomföras för att undersöka behoven av förlängd skolplikt med ett år för elever som inte får behörighet till gymnasieskolan efter årskurs 9. De menar även att det bör utredas vilka individuella insatser som kan krävas för att uppnå detta. Detta förslag har utgångspunkt i Utbildningsdepartementets utredningsdirektiv (Dir. 2014:41) för grundskolan där det kan utläsas att 72 procent av de nyanlända eleverna inte var behöriga till gymnasieskolan våren 2013. Detta kan jämföras med elever i ordinarie klass där det var 12 procent som inte var behöriga till gymnasieskolan samma år.

Variationen mellan skolorna lyfts fram i Fredrik Modighs (2005) studie, *Vid sidan av eller mitt i?*, som är skriven på uppdrag av Myndigheten för skolutveckling. I denna har han kartlagt mottagandet av nyanlända elever i över ett trettiotal kommuner i Sverige. Studien visar att organisationen av arbetet med nyanlända elever är en verksamhet som inte är nationellt reglerad och därför skiljer sig mellan kommunerna och skolorna. Den enskilda skolan och kommunen bär ansvar för utformningen av undervisningen av nyanlända elever, men många kommuner saknar riktlinjer för detta. Oftast är det inte pedagogiska orsaker bakom organisationen, såsom hur barnen utvecklas och lär sig mest effektivt utan istället är det ekonomiska orsaker samt okunskap ifråga om elevernas situation som ligger till grund. Han fann även att eleverna oftast placeras i förberedelseklass utifrån deras erfarenheter samt bristande språk och inte utifrån deras stödbehov.

Modigh (2005) rekommenderar därför att nationella och kommunala myndigheter tar större ansvar främst kring områden där skolan inte har kompetensen eller ansvaret att organisera verksamheten kring de nyanlända eleverna. Det måste även läggas mer fokus på elevernas förkunskaper vid formulerandet av de individuella planerna och inte enbart kunskapsbristerna. Han ansåg även att det måste utformas bättre bedömningsinstrument för att fånga in elevens faktiska kunskaper och utveckling i ämnena istället för elevens bristande kunskaper i främst svenska. Skolverket (2008) poängterar att det är viktigt att riktlinjerna inom kommunen inte stannar på administrativ nivå utan implementeras i skola och klassrum. Konsekvenserna kan annars bli att undervisningen inte individanpassas utifrån elevernas behov och erfarenheter.

Vikten av nationellt utformade riktlinjer och stödprogram för inläring kan ses i Organisation for economic co-operation and developments (OECD, 2006) rapport *Where immigrant students succeed*. OECD undersökte 13 länders hantering av nyanlända elevers skolgång och inläring av det nya språket. Det visade sig att endast ett fåtal länder har systematiskt språkstöd som baseras på riktlinjer formulerade i en läroplan. Den vanligaste undervisningsformen för inläring av det nya språket var undervisning i en ordinarie klass där eleven vid specifika perioder fick stödundervisning i det nya språket. Organisationen kring undervisningen varierade däremot mellan länderna. Förberedelseklasser fanns i ett flertal länder men var vanligare i *lower secondary education* än i *primary education*. OECDs undersökning fann däremot att kunskapsglappet mellan nyanlända elever och inhemska elever var mindre i de länder som hade utarbetade språkstödsprogram i det nya språket samt för ämnesinläringen, länder som exempelvis Sverige, Kanada och Australien än i de länder som saknar dessa program.

Skolverket (2008) poängterar att de nyanlända eleverna besitter varierande kunskaper och erfarenheter i fråga om skolbakgrund. Redan vid första mötet med vårdnadshavare och elev är det viktigt att kartlägga elevens tidigare erfarenheter och kunskaper för att sedan kunna anpassa den individuella undervisningen efter detta. Dessa individuella planer måste dock kontinuerligt uppdateras då förutsättningarna kan komma att förändras under skoltiden. Enligt Skolverket ställer detta krav på skolans flexibilitet då de kontinuerligt måste se till gruppindelningen av klassen för att på bästa sätt möta elevernas behov och kunskaper.

Myndigheten för skolutvecklings studie (Modigh, 2005) visar att många nyanlända elevers psykosociala hälsa är sämre än hos många inhemska elever. Eleverna har olika nationaliteter och bär såtillvida med sig andra kulturella traditioner och erfarenheter vilket medför att det svenska skolsystemet kan kännas förvirrande. Skolan får i och med detta en dubbel roll där den inte bara blir en plats för lärande utan fungerar även som en stödjande organisation för eleven.

2.2 Undervisning

OECDs (2006) undersökning över skolgången för immigranter i 17 olika länder har sett till flera olika lärandeaspekter såsom läsning, matematik och modersmålsinläring. Deras studie visar att första generationens immigranter i alla 17 undersökta länder visar på en högre grad av motivation till studierna än vad inhemska elever gör. OECD menar att den högre graden av motivation hos nyanlända elever kan bero på att de kan se möjligheterna med utbildning mer positivt dels för att de ännu inte har sett svårigheterna att prestera i det nya landet men även för att de vill åstadkomma något mer efter att ha lämnat sitt land. Men trots detta visar resultaten att nyanlända elever i majoriteten av dessa länder har sämre resultat i de viktigaste ämnena såsom matematik, läsning, vetenskap och problemlösning än inhemska elever. Över tid kan detta komma att påverka elevernas motivation samt få långsiktiga konsekvenser för deras utbildnings- samt yrkesmöjligheter. OECD menar att skolor i mottagarlandet borde se till detta och mer aktivt arbeta för att behålla motivationen till studierna för att minska kunskapsglappet till andra elever och därigenom öka elevernas framtida utbildnings- samt yrkesmöjligheter. Bara en liten del av detta kunskapsglapp kunde förklaras av socioekonomiska aspekter.

Skolverket (2008) påvisar att inläring av ämneskunskaper samt utvecklingen av läs- och skrivkunskaper i svenska underlättas om läsinläringen sker på modersmålet. I ett globalt perspektiv visade OECDs (2006) rapport att väldigt få länder erbjuder undervisning och stöd i modersmålet. Av de 13 undersökta länderna är Sverige det land där eleverna har en laglig rätt till modersmålsundervisning vilket de flesta skolor erbjuder om fler än fem elever talar samma språk. I 11 av länderna är det upp till skolan och kommunen att välja om de vill erbjuda modersmålsundervisning eller ej. I vissa kommuner i de undersökta länderna är det upp till familjen eller lokala intressegrupper att anordna modersmålsundervisning.

Skolverkets (2002) kartläggning åt regeringen över utvecklingen av modersmålsundervisningen, *Flera språk- fler möjligheter*, tar upp Collier och Thomas (2002) studie gällande tvåspråkighetsmodeller i skolan för språkinläring (som presenteras vidare i avsnittet om tidigare forskning). Skolverket tar dock upp problematiken ifråga om implementering av tvåspråkighetsmodeller i den svenska skolan. De menar att undervisningen i Sverige för flerspråkiga elever sker till störst del på majoritetsspråket och att undervisningen i modersmålet sker vid tillfällen utöver den ordinarie undervisningen. Däremot menar Skolverket att de mer framgångsrika modellerna som presenteras av Collier och Thomas har varit genomförda i en relativt homogen invandrargrupp där majoriteten av de nyanlända eleverna talar samma språk, i studiens fall spanska. Skolverket (2002) menar att det i Sverige kan vara svårare att genomföra dessa modeller då klasserna har en stor variation av språkgrupper. Det kan vara svårt att finna föräldrar som vill placera sina barn i tvåspråkiga klasser för att halva tiden undervisas på ett annat språk.

3.0 Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras nationell samt internationell forskning om förberedelseklasser. Detta ämnar ge en inblick i hur undervisningen utformas samt vilka metoder som visats vara mer fördelaktiga för inläring. De internationella studierna syftar till att ge rapporten ett bredare perspektiv samt för att visa på likheter och skillnader inom utformningen av förberedelseklasser. Avsnittet kommer presentera tidigare forskning om integration och språkinläring samt hur normerande strukturer i samhället kan begränsa och möjliggöra detta. Presentationen av studierna bidrar med möjliggörandet av att lyfta fram likheter och skillnader till intervjuer och textanalys.

3.1 Sökprocess

Tidigare forskning har sökts genom Uppsala universitets databaser, ERIC (Education Resources Information Center), SwePub (Svensk Vetenskaplig Publicering) och Education research complete. Här har bland annat internationella studier tagits fram såsom Collier och Thomas (2002) studier över språkinläring, Shorts (2002) undersökningar över Amerikanska skolsystemets organisation för nyanlända elever samt Bravo- Morenos (2009) rapport om samhällsliga strukturers påverkan på eleverna. Vi har även sökt litteratur i Uppsala universitetsbibliotek där bland annat Axelsson och Norrbacka Landbergs (1998) jämförelsestudie lyfter fram nyanlända elevers upplevelser över skolgången i svenska skolan. Tidigare forskning har även sökts genom Nationellt centrum för svenska som andraspråk vid Stockholms universitets hemsida. Denna del av universitetet har bedrivit mycket forskning inom ämnet och bland annat Axelsson och Nilsson (2013) samt Hyltenstams (2007) studier har funnits där. I flera studier nämndes även Nihad Bunars (2010) forskningsstudie samt Jenny Nilssons (2009) kartläggning vilket intresserade oss att vidare studera deras forskning inom ämnet. Vi har även sökt forskning genom att se till refererade studier. De svenska studierna har valts utifrån den mån de kan ses lyfta fram det aktuella forskningsläget för förberedelseklasserna samt språkinläring. Vi har i den mån det har gått använt oss av förstahandskällor.

Använda sökord för vår studie har varit: *förberedelseklass, nyanländ elev, språkinläring och modersmålsundervisning*. Vid sökande av internationella studier har det funnits få tillfredsställande översättningar för begreppet förberedelseklass. Sökord för dessa studier har varit: *preparatory classes, immigrant, migrant education, language learning, education for newcomers, newcomer programs*.

3.2 Förberedelseklassens funktion

Detta avsnitt ser till funktionen och målsättningen med förberedelseklasser och belyser främst hur undervisningen utformas, hur eleverna testas för att se om de når kunskapskraven och hur detta kan ses som en testning av om klassen når dess funktion. Här kommer även modeller tas upp för att visa olika sätt att utforma utbildningen och vilka konsekvenser detta kan få för elevernas studieframgångar. Avsnittet presenterar även forskning kring modersmålsundervisningens påverkan på elevernas studier.

3.2.1 Utformning

Ana Bravo-Moreno (2009) har i sin studie *Transnational mobilities* studerat hur utbildningen för nyanlända elever sker på ett internationellt plan där hon har jämfört flera länders undervisningsformer med varandra. I sin studie fann hon ett gemensamt syfte för den ordinarie nationella skolan vilket historiskt har varit att skapa enighet inom landet, kontroll och struktur av underklassen, skapa en hierarkisk ordning samt utbilda alla i ett gemensamt nationellt språk. Skolan har även kommit att på många sätt stå för jämlikhet och nationell utbildning för att skapa social balans. Skolan formade på detta sätt en nationell gemenskap och kommunikation genom lärande och språk. Detta kan idag jämföras med vad Axelsson och Norrbacka Landsberg (1998) tar upp i sin studie *En studie av två internationella klasser*, som målsättningen med förberedelseklasser. De menar att målsättningen är att de nyanlända eleverna ska ges en ökad möjlighet till integrering samt introduceras i det svenska språket och samhället.

Vidare kan detta relateras till Nihad Bunar (2010), professor i barn- och ungdomsvetenskap, som i sin studie *Nyanlända och lärande* har ett liknande fokus ifråga om målsättningen av förberedelseklasser. Bunar tillfrågades av Utbildningsvetenskapliga kommittén, Vetenskapsrådet och Skolverket att kartlägga forskningen kring kunskapsläget för nyanlända elever i främst Sverige men även internationellt. Bunar lyfter i studien fram både ett individuellt men också ett samhälleligt perspektiv. Den samhälleliga utgår ifrån normerande och strukturerande processer som i stort påverkar skolan. Det individuella perspektivet utgår mer ifrån de nyanlända elevernas egna upplevelser av skolan samt mötet med olika strukturer och relationer. Han påvisar hur skolan inte bara får en pedagogisk mening utan även en existentiell och individualiserande mening ifråga om tillhörighet, relationer, identitetsskapande och kultur.

Modigh (2005) samt OECDs rapport (2006) påvisar att det finns varierande upplägg för utformningen av stödprogram för nyanlända elever. En Amerikansk studie av Deborah J. Short (2002), *Newcomer programs - An Educational Alternative for Secondary Immigrant Students*, visar på svårigheterna om det inte finns utformade stödprogram för nyanlända elever. Hon har undersökt uppkomsten och utveckling av 115 stycken *Newcomer programs* i USA mellan åren 1999 till 2000. Short menar att nyanlända elever som i tonåren placeras i ordinarie skolor stöter på svåra motgångar när de möts av det amerikanska skolsystemet. Många av eleverna kommer med svaga akademiska kunskaper men kommer in i en skola som ofta har strikta och standardiserade läroplaner. Elever som kommer i högre tonåren har dessutom bara en kortare tid att lära sig engelska samt andra ämneskunskaper för att nå samma nivå som de jämgamla inhemska eleverna innan studenten. Många av skolorna i urbana områden tar emot elever med en varierande språkbakgrund och fler än 30 språk kan därför förekomma på samma skola. Detta försvårar hjälpen de kan få på modersmålet för att lättare kunna ta sig an det nya skolsystemet. Short menar att ordinarie tvåspråkiga utbildningsprogram är dåligt konstruerade för att tillgodose de nyanlända elevernas särskilda behov, detta grundas delvis i en läroplan och materialkälla som är konstruerad för elever som redan besitter läsförmåga och har en förförståelse i skolans kultur. Strategin utgår även ofta ifrån att man placerar den nyanlända eleven i årskurser som är under dennes åldersgrupp vilket hämmar utvecklingsmöjligheterna.

Short (2002) lyfter fram en förändring i synen på lärande för nyanlända elever vilket dels bygger på en ökad mängd immigranter till USA men också på en större insikt i bristerna i *Newcomer programs*. Hon fann att flera av de förändrade programmen bygger på en policy bestående av fem delar:

- 1) Programmen är avsedda för nyanlända elever med lägre kompetens som börjar skolan efter läsårets start eller de som är äldre än 17år.
- 2) Elevens tid i programmet är ofta begränsat till tre terminer. Denna begränsning är till för att minska glappet mellan de nyanlända och de inhemska eleverna samt för att överbrygga klyftan i utbildningsbakgrunden hos de nyanlända.
- 3) Programmen skiljer sig från ordinarie tvåspråkiga utbildningsprogram genom att bredda kunskapsområdet till mer samhällsorienterad kunskap. Till exempel läsutveckling i modersmålet, samhällsorientering samt att hitta inom skolan, grundläggande undervisning inom exempelvis matematik och amerikansk historia.
- 4) Programmen syftar till att hjälpa eleven att bemästra vardaglig skolkunskap, exempelvis hur en penna ska hållas, hur man läser ett schema och läroböcker, hur man använder stadens transportsystem samt hur man kan lösa matematikproblem.
- 5) Programmen involverar familjen och föräldrarna uppmuntras till att närvara under skolmöten. Personalen hjälper även familjen med tillgång till vårdcentraler och arbetsförmedlingen (Short, 2002).

Madeleine Arnot och Halleli Pinsons (2005) artikel *Education of Asylum Seeker & Refugee Children - A Study of LEA and School Values, Policies and Practices* lyfter fram liknande problematik som Short (2002) till en början sett i USA men pekar på hur bostadsort till stor del påverkar elevernas skolutbildning. Arnot och Pinson (2005) menar att alla barn i åldern 5-16 år har rättigheten att gå i skolan oavsett asylstatus. Storbritannien har policyn att familjerna inte själva väljer bostadsområde utan placeras ut mer beroende på plats än skola, detta för att minska risken att alla bosätter sig inom samma område. Kvaliteten på utbildningen varierar dock markant beroende på vart eleverna placeras då många skolor har visat sig inte vara förberedda eller har kunskapen att ge eleverna det stöd som de behöver. Det finns inte heller några nationella riktlinjer för hur skolgången ska organiseras. Eleverna placeras oftast inte i speciella stödklasser utan inkluderas i den vanliga klassen för att minska diskriminering och öka integrering. Många elever upplever etnisk diskriminering både i skolorna och i samhället, mycket beroende på antalet immigranter i området. Studien lyfter fram att många skolor såg på ungdomarna som "problem" och såg till deras svagheter istället för hur förändringar kunde ske inom den egna skolstrukturen. Kommunerna förde ingen närmare statistik över eleverna i rädslan att lyfta upp dem som ett problem och såvida stigmatisera dem. Bristen på statistik har dock resulterat i att skolorna inte får de resurser de behöver för att se till elevernas särskilda behov.

3.2.2 Språkinläring och modersmålsundervisning

Kenneth Hyltenstam (2007), professor i tvåspråkighetsforskning vid Stockholms universitet, menar att barn vid skolstart ofta kan sitt modersmåls språkbas. Barnet kan vid denna tid runt 8000–10000 ord, språkets uppbyggnad samt grundläggande regler. Språket utvecklas under skoltiden och sedan av andra livssituationer, såsom arbetslivet, media och skönlitteratur. När barnet kommer till Sverige kan dennes kunskap i modersmålet variera stort beroende på när barnet kom hit, hemförhållanden samt tidigare skolgång på modersmålet.

Modersmålsundervisningen får genom detta funktionen att bygga ut språkets bas. En bristande utveckling av begreppshantering i modersmålet kan leda till att eleven har svårt att förstå olika begrepp på svenska. Detta kan i längden leda till kommunikationssvårigheter och visar på vikten av modersmålsundervisningen för att utveckla språkbasen. Detta visar på behovet av modersmålsundervisningen men Monica Axelsson och Jenny Nilssons (2013) jämförelsestudie *Welcome to Sweden*, visar att vissa lärare i ordinarie klass inte anser det nödvändigt att nyanlända elever använder sitt modersmål i ämnesundervisningen. Lärarna

uppfattas av författarna ha en negativ inställning till att kombinera modersmålet och svenskan vid undervisningstillfällen trots att forskningen pekar på att tvåspråkighet som pedagogisk modell är att föredra för att lära sig ett nytt språk och nya ämnen (Axelsson & Nilsson, 2013).

Monica Eklunds (2003) studie påvisar konsekvenserna av fördomar och segregering kring modersmålsundervisning. Då undervisningen ofta är en linjär verksamhet som ligger vid sidan av andra ämnen resulterar det i att eleverna ofta har svårt att förstå hur modersmålsundervisningen kan samverka vid lärande och därför inte motiveras till deltagande (refererad i Bunar, 2010). Bristande motivation påpekas även av Hyltenstam (2007) som menar att om skolan istället skulle inkludera mer undervisning på minoritetsspråket skulle modersmålsundervisningen få ökad status och motivationen troligtvis öka. Han påpekar även hur en stark, ensidig, utveckling i det svenska språket kan leda till kommunikationssvårigheter mellan förälder och barn om barnet väljer att mer och mer prata svenska medan föräldrarna inte gör detta. Detta kan sätta hinder i deras relation samt förståelse för varandra och i längden påverka möjligheterna att uppfostra barnen.

Tvåspråkighetsundervisning rekommenderas såtillvida av flera studier och belyses även i en amerikansk studie som har studerat hur olika språkinlärningsmodeller påverkar skolframgångarna, vilken är skriven av Virginia P. Collier och Wayne P. Thomas (2002). Deras studie *A National Study of School Effectiveness for Language Minority Students' Long-Term Academic Achievement* har inte specifikt fokuserat på nyanlända elever utan minoritets elever men lyfter fram några intressanta resultat ifråga om ämnesinläring utifrån modersmålet och andraspråksinläringen. Studien lyfter fram två undervisningsformer som visade sig ge bra resultat i fråga om studieframgångar hos språkminoritets elever. Bäst studieresultat sågs i de klasser där undervisningen vid ung ålder fokuserat på modersmålet, i detta fall spanska. De flerspråkiga eleverna undervisas då i en grupp där ena hälften har ett gemensamt modersmål och den andra har engelska som modersmål. Undervisningstimmarna är uppdelade till hälften på de två språken och detta sker upp till år 5. Efter år 5 börjar lärarna introducera mer och mer engelska på lektionerna. I dessa skolor har man introducerat specifika program där lärarna får kompetensen att utforma undervisningen utifrån vad som passar eleverna bäst. Modellen som de fann mest framgångsrik är undervisning i klasser där alla elever har samma modersmål och därmed undervisas hälften av tiden på modersmålet och den andra hälften på engelska.

Collier och Thomas (2002) fann även att spansktalande familjer som placerade sina barn direkt i en engelsktalande klass hade sämre resultat än elever som placerades i specialutformade tvåspråkiga klasser där de fick extra stöd. De fann även att det var fler elever i dessa klasser som inte slutförde sina studier eller som hölls tillbaka i en klass flera gånger.

3.2.3 Kunskapsbedömning

Short (2002) lyfter fram att man i USA använder sig av *High-stakes assessments* vid kunskapsbedömning av utländska elever. Dessa test kan beskrivas vara avancerad testning för att bedöma kunskaperna och är ofta baserade på en normativ linjär utveckling av enspråkiga inhemska elevers kunskaper. Denna normativa utveckling hämmar och segregerar alternativa språkutvecklingsvägar och andra kulturella färdigheter och bidrar till prestationsluckor mellan inhemska elever och nyanlända.

Jenny Nilssons (2009) studie tar upp problematiken gällande bedömning i Sverige. Hon har i studien *Lite i skymundan* gjort en kartläggning över Östergötlands kommuners hantering av nyanlända elever där hon bland annat intervjuade rektorer, lärare, handläggare, elever och föräldrar. Studien visar att det ofta genomförs en kunskapsvalidering vid ankomst till en kommun och utifrån denna genomförs en individuell plan för att kunna anpassa undervisningen. Rektorer påpekar komplikationer med bristande språkfärdigheter vid kunskapsvalidering och betygsättning. Detta då eleverna kan ha svårt att förstå alla delar av testen men också då det kan vara svårt för elever och lärare att kommunicera. Rektorer menar att många elever, inte bara nyanlända, ”faller på språket” (Nilsson, 2009, s. 223) och därför inte får ett rättvist omdöme vid kunskapsvalidering och betygsättning. Då det är svårt att bedöma deras kunskaper försvårar processen att genomföra individuella planer och därefter anpassa undervisningen. Nilsson menar att det borde formuleras nationella tester och verktyg som kan underlätta detta för skolorna samt pekar på vikten att använda fler skriftliga omdömen istället för betyg. Likaså borde lärare ta vara på modersmålslärares kunskaper i vägledning och översättning för att kunna genomföra mer rättvisa testsituationer.

3.2.4 Lyckade studieframgångar

Bunar (2010) lyfter fram sin tidigare studie (2001) samt Meta Cederbergs (2006) för att visa på olika faktorer som ligger bakom nyanlända elevers skol- samt yrkesframgångar. Under studietiden höll sig ungdomarna till en början i en homogengrupp där alla hade liknande erfarenheter och talade samma språk. Detta medförde en trygghet i relationer samt språket. Lärare och elever som stöttade och hjälpte dem ses som nyckelelement till en lyckad utbildning och framtid. Cederberg fann att individernas personliga insatser i fråga om motivation och genomskådning av normerande strukturer möjliggjorde framtida utbildningskarriärer, likt ungdomarna i Bunars studie (2001) ville de inte kategoriseras utifrån synen av en stereotypisk immigrant. Bunar (2010) påvisar likheterna mellan studierna med motivationen till utbildning som en viktig del i integrationen till det svenska samhället. Ungdomarna sågs besitta en positiv syn på skolan där de upplevde att studier är ett sätt att lyckas på arbetsmarknaden, något som bottnade i deras upplevelser av att ha flytt från ett krigshärjat land.

Bunar (2010) visar på två andra studier som lyfter fram olika framgångsaspekter. Både Philip Andersons (2001) studie från Tyskland samt Rosa Castro Feinbergs (2000) studie från USA som konstaterar vikten av integration med andra elever, både från andra länder men också från mottagarlandet, för att nå framgångar. Bunar pekar på att de båda studierna visar att oavsett hur bra den pedagogiska strukturen må vara så måste stor vikt läggas på integration och uppmuntran till samtal med andra elever för att utvecklingen ska vara framgångsrik. Båda studierna förespråkar även engagemang och involvering från lärarna samt vikten av att få bekräftelse från lärarna som måste se till helhetsbilden för eleverna både gällande kunskap men också den psykosociala hälsan. Trots att integrering uppmuntras visar intervjuade lärare och elever i Nilssons (2009) studie att förberedelseklasserna ofta hamnar i en separat och isolerad del av skolan vilket försämrar möjligheter till integrering med andra elever samt det svenska språket och kulturen.

Arnot och Pinson (2005) påvisar även de att de skolor som hade ett helhetsperspektiv på elevernas utbildning också var de mer framgångsrika. Dessa arbetssätt såg inte bara till elevens akademiska framgångar utan även till sociala och hälsomässiga aspekter såsom inkludering och psykosocialt stöd. Några generella principer sågs vara att skolorna hade erfarenhet att arbeta med denna grupp elever samt ett positivt tillmötesgående i arbetet med

eleverna där de uppmuntrade inkludering och olikheter. De hade även ett genomgående stödsystem kring eleven samt ett aktivt arbetssätt riktat mot trygghet och trivsel. Skolorna som anpassade sig utifrån detta perspektiv lyfte även fram vikten av att inte se dessa elever som "problem" utan istället lyfta fram elevernas egenskaper och hur skolan kunde arbeta med dessa samt dra fördel av dem (Arnot & Pinson, 2005).

3.2.5 Utslussning

Axelsson och Norrbacka Landsberg (1998) tar upp att eleven efter genomgången undervisningen i förberedelseklassen förflyttas till ordinarie klass genom en såkallad utslussning, vilket oftast sker efter ett till två år. Vanligtvis sker utslussningen till en klass som motsvarar elevens biologiska ålder, detta varierar dock mellan kommuner och skolor. Axelsson och Nilsson (2013) beskriver att utslussningen och mottagande av eleverna påverkas av skolans erfarenhet av nyanlända elever samt hur många nyanlända elever som går på skolan. Vid intervjuer med elever fann de dock att många av eleverna går tillbaka till förberedelseklassen efter att ha slussats ut till ordinarie klass. Detta berodde delvis på ett bristande engagemang från lärare i ordinarie klass som inte vill lägga de extra pedagogiska och sociala resurserna som krävs för att integrera dem i klassen. Detta har resulterat i att lärarna i förberedelseklasserna upplever sig splittrade vid utslussningsprocessen, då de dels ska utbilda och förbereda eleven till att gå vidare samtidigt som de upplever att den ordinarie klassens lärare och elever inte är förberedda att se till de nyanlända elevernas behov.

Bunar (2010) lyfter fram att processen vid utslussning ofta bygger på lärarnas subjektiva känsla för när eleven är redo att gå vidare. Dock menar han att detta kan bli problematiskt om lärarna dels inte har kunskaperna men också om det förekommer färgade åsikter hos lärarna gällande kategoriseringar och negativa fördomar som kan påverka elevens framtid. Bunar menar att man måste införa strukturerade, öppna och konsekventa riktlinjer vid bedömning och utslussning för att inte de subjektiva bedömningarna ska innebära att eleven fastnar i systemet.

3.3 Behov och normerande strukturer

I detta avsnitt går vi närmare in på om skolan och lärarna har rätt resurser och kunskaper för att möta den heterogena strukturen i en förberedelseklass. Avsnittet ser till vilka behov eleverna har, vilka resurser som finns samt vilka mer som krävs för att tillmötesgå dessa. Vi avser även lyfta upp samhällliga strukturer och normer som påverkar organisationen kring förberedelseklasser samt lärarnas och samhällets syn på nyanlända elever.

3.3.1 Skolans förmåga att tillmötesgå lärarnas samt elevernas behov

Ana Bravo- Moreno (2009) menar att det traditionella klassrummet fortsätter att existera som en direkt effekt av lärarnas utbildning. Detta arbetssätt menar hon fortlever då lärarna utbildas till att undervisa ett homogent klassrum och därför inte får någon nämndvärd utbildning i hur de ska hantera en så komplex situation som ett mångkulturellt klassrum kan innebära. Komplexiteten i klassrummet är inte enbart bestående av språkbarriären, utan även nyanländas ofta väldigt varierande utbildningsbakgrund vilket resulterar i att resurserna måste vara högst anpassningsbara.

Axelsson och Norrbacka Landsberg (1998) pekar på en liknande problematik med en heterogen klass men pekar samtidigt på andra svårigheter som lärarna kan möta men inte är utbildade för. Lärarna i förberedelseklasserna anser att deras uppgifter stundvis mer handlar om att hjälpa barnen att bearbeta känslor och skapa en trygg miljö istället för att fokusera på själva ämnesinläringen. En av lärarna påpekar däremot att denne inte besitter en sådan utbildning utan mer måste gå på känsla. Även Nilsson (2009) påvisar att personalen är i behov av kompetensutveckling samt en större samverkan mellan ledning och skola för att tillmötesgå elevernas behov. Skolor i mindre kommuner har ofta svårare att tillmötesgå elevens behov angående modersmålsundervisning då det är mer problematiskt att finna lärare för alla språk. Studien lägger därför fram förslaget att skapa ett regionalt nätverk av modersmåls lärare för att underlätta för mindre kommuner. Axelsson och Nilsson (2013) lyfter även fram att likt vid utslussning påverkas även hanteringen och utformningen av klasserna av skolans erfarenhet av flerspråkiga elever samt hur många elever som går på skolan.

Axelsson och Nilsson (2013) studie påvisar däremot att lärare i förberedelseklasserna var bättre på att förklara ett visst fenomen för nyanlända elever än lärare i ordinarie klass. De anpassade även undervisningen efter elevernas behov bättre då de var mer specialiserade i andraspråksinläring. Lärarna i förberedelseklass var mer flexibla i sin undervisning samt bättre på att kontinuerligt utvärdera elevens kunskaper för att kunna vidareutveckla undervisningen. Studiehandledning var mer aktivt använt i förberedelseklasserna än i ordinarie klasser men en av de intervjuade eleverna ansåg dock att han var i mer behov av studiehandledning när han kom till ordinarie klass då han fick mindre individuell hjälp från läraren där men fortfarande upplevde sig behöva hjälp för att förstå materialet.

Axelsson och Nilsson (2013) intervjuade elever i huruvida de föredrog förberedelseklass eller undervisning i ordinarie klass. Texten lyfter fram hur elever upplever olika känslor i fråga om utbildning och placering i förberedelseklass vilket sätter krav på tidigare nämnda behoven på kompetensutveckling för lärarna. En av eleverna menade att han snabbare tröttnar vid undervisning i ordinarie klass på grund av bristande förståelse vilket i längden påverkar hans kunskaper samt betyg vilket får honom att må sämre. Dock upplevde många elever att de i en förberedelseklass inte får möjligheten att lära sig lika många ämnen samt inte får samma möjlighet till bedömning och betyg då förberedelseklasserna oftast fokuserar på grundämnena svenska, matematik och engelska. Den ordinarie klassen erbjuder då en större ämnesvarians och möjlighet att prata det svenska språket. De känner därför att deras utveckling stannar av i en förberedelseklass, blir repetitiv samt inte tillräckligt utmanande, främst för de elever som utvecklas snabbt. Däremot upplever eleverna en mer tillitsfull och trygg miljö i förberedelseklasserna där de kan vara sig själva samt få stöd från andra elever samt läraren. Detta problematiseras dock av att de samtidigt vill lära känna svenska elever vilket de inte ges lika stor möjlighet till i förberedelseklassen. Upplevelserna varierar dock beroende på vilken av de tre skolorna de intervjuade eleverna gick på. Där de mer positiva upplevelserna för den ordinarie klassen var från skolan med majoriteten flerspråkiga elever.

3.3.2 Normerande strukturer inom samhälle och skola

Jim Cummins (2001), professor i språkutveckling, har studerat skolframgångar vid andraspråksundervisning och funnit olika aspekter som påverkar synen och attityden kring det. Elevernas utbildning i det andra språket ses som ett undervisningstekniskt problem när de bör ses som en socialpolitisk fråga med tydlig förbindelse till maktförhållanden i samhället i stort. Den vanliga lösningen på denna problematik är att segregera de nyanlända från den ordinarie undervisningen tills de har åsamkat sig en tillräckligt stor kunskapsbas för att kunna

medverka i den ordinarie undervisningen. Cummins (2001) menar dock att det istället för denna lösning borde riktas kritik mot de system som skapat och givit upphov till lärarnas oförmåga att utbilda nyanlända elever. Det är sällan som lärarnas bristande pedagogiska förmåga och strategi i att undervisa denna grupp elever ifrågasätts utan istället ser man ofta att det är de nyanlända som behöver ”fixas” för att kunna ta del av undervisningen. Cummins menar att ytterligare brister i undervisningsstrategierna ligger bland annat i utbildningssystemet, läroplanen, bedömningen, lärarutbildningen och kompetensutveckling. Dessa är utvecklade utifrån den ordinarie utbildningsmetoden som är anpassad efter den mer stereotypa eleven, vit, enspråkig och från en medelklassbakgrund. Detta trots den rådande samhällsutvecklingen. Cummins påpekar att man inte bör ifrågasätta andraspråkselevernars färdigheter i just språket utan snarare den rådande organisationsmodellen inom skolsystemet som utestänger denna grupp från fullt deltagande i undervisningsprocessen.

Bunar (2010) refererar till Ann Runfors (2003) studie över tre skolor i Stockholm för att visa hur strukturer i samhället formar och påverkar synen på nyanlända elever. Lärarna kan ses ha olika förhållningssätt till kategorin ”invandrarbarn”. Elevernars bakgrund i fråga om relationer och traditioner ansågs vara en belastning för framtiden och de skulle istället individualiseras, kopplas fria från denna belastning och istället införlivas i principen att ”här är alla barn lika” (Bunar, 2010 s. 26). Lärarna ansåg att elevernas chanser för en jämlik framtid till sina svenska klasskompisar ökade om de enbart fokuserade på kunskaper i det svenska språket. De svenska eleverna sågs här som en måttstock för vad rätt kunskap var och de nyanländas kunskaper mättes utifrån detta. Därigenom såg systemet inte längre till eleven som en individ utan den passades in i en viss kategori där man istället såg mer till vilka de inte var. Bunar (2010), likt Cummins (2001), menar att det dock inte är lärarnas arbetssätt som bör belysas utan de strukturer och mekanismer som finns dominerande i samhället. Det är dessa strukturer som så starkt påverkar undervisningen och mottagandet av nyanlända elever och som kan leda till påtagliga konsekvenser för elevernas framtid.

3.4 Summering av tidigare forskning

Den tidigare forskningen belyser komplexiteten gällande nyanlända elevers situation inom skolväsendet. De nämnda studierna pekar på problematiken med att utforma ett utbildningsscenario som är anpassat till alla nyanlända elever. Elevernars bakgrunder, erfarenheter och varierande kunskaper inom det svenska språket gör att inlärnings- och integreringsprocessen bör utformas på ett individuellt plan för att nå en lyckad studief framgång. Flertalet studier trycker på språkets betydelse angående inläring och integrering i samhället samt den segregering som kan bli följderna av bristande kunskaper inom språket. Modersmålsundervisning lyfts här upp som en givande inlärningsprocess för både språket och ämnesinläringen gällande nyanlända elever. Forskningen belyser även problematiken med att lärarna har bristande kompetens angående hanteringen av den komplexa situation som en heterogen klass representerar. Studierna uppmärksammar att bristerna ligger i lärarnas normativa utbildning samt att flertalet av styrdokumenterna är skrivna för den mer homogent svenska eleven. Vidare trycker författarna på samhällets normerande åsikter som påverkar utbildningssystemets uppbyggnad och dess negativa inverkan på de nyanlända elevernas utveckling och studief framgångar. Här menar författarna att dessa samhällsnormer och homogena strukturer måste ändras om de nyanlända eleverna ska kunna lyckas inom det svenska skolväsendet.

4.0 Teori

Som lyfts fram i den tidigare forskningen är målsättningarna med förberedelseklassen bland annat inläring av det svenska språket samt integrering i det svenska samhället. Då detta belyses som de främsta målsättningarna anser vi att en språkteori samt en teori rörande integrering genom identitetsskapande kompletterar varandra för att belysa samt undersöka huruvida språkinläring samt integrering sker i förhållande till praktiken. Vi ämnar se till Stephen Krashens (1981; 1983) teori om inläring av ett andraspråk för att lyfta fram modeller som kan ses underlätta inläring samt begränsningar som kan förekomma om rätt faktorer inte är närvarande. Vi använder Berger och Luckmanns (1966) teori för att se till vilka processer som är aktiva vid formerandet av en individs identitetsskapande i samhället. Denna teori kan ses lyfta fram möjligheter och begränsningar i en individs identitetsskapande och därigenom integrering i samhället.

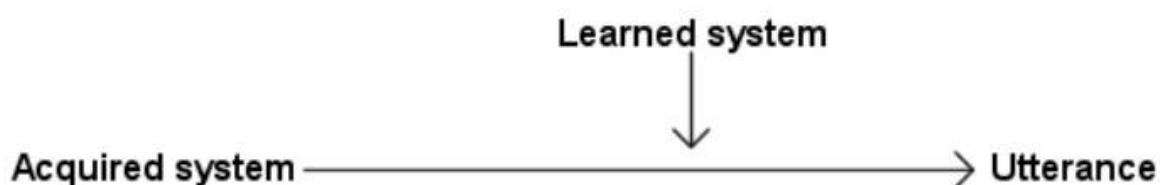
4.1 Stephan Krashen - Andraspråksinläring

Stephan Krashen är en amerikansk professor i lingvistik vid University of Southern California. Hans teori har influerat forskningen samt undervisningen inom andraspråksinläring stort, främst i USA. Teorin fokuserar inte specifikt på nyanlända elever men kan ses intressant för uppsatsens syfte då teorin lyfter fram en av målsättningarna med förberedelseklasser, just inläring av det svenska språket. Den kan såtillvida även appliceras på utformningen av undervisningen av förberedelseklasserna. Fokus på urval av begrepp ligger i vilka som främst berör klassrumsaspekterna av andraspråksinläring. Studien kommer främst att lägga vikt på teorierna gällande inläring och motivation till inläring då detta främst berör de nyanlända elevernas lärande. Vi kommer inte fördjupa oss i diskussionen gällande grammatisk inläring då denna är fokuserad på hur man lär sig den engelska grammatiken. Delar av hans teori berör inläring av ett språk för vuxna personer men vi har här fokuserat på delarna som främst rör skolelever samt undervisning i klassrum. Dock är delar av hans teorier utformade som mer generella för språkinläring och berör därför främst vuxna och ungdomar där han även kan ses jämföra detta med små barns inläring av ett språk. Vi kommer att använda originalbegreppen på engelska för att förklara teorin, detta då en översättning riskerar att begreppet förlorar sin innebörd.

4.1.1 Second language acquisition and learning

Krashen (1981) gör en skillnad mellan *acquisition* och *learning* av ett språk. Vid *acquisition* av ett nytt språk som vuxen menar han är liknande som när ett barn ska lära sig sitt första språk. Det måste börja genom omedveten naturlig kommunikation där man är mer intresserad av meningen av det som ska förmedlas istället för korrekt grammatik. Krashen menar att en person förvärvar ett nytt språk på bästa sätt när den nya kunskapen som ska tas in ligger precis framför den redan existerande kunskapsbasen. Vid *learning* sker inläringen genom medvetet lärande av ett nytt språk. Processen underlättas genom att misstag rättas samt att eleven presenteras för specifika språkregler, detta sker genom *Monitor*, som kan ses som ett mentalt verktyg. Genom rättningen kommer eleven närmre en mental lingvistisk generalisering vilket underlättar inläringen. Vid *learning* går eleven från lätt till svårt, något som Krashen menar inte är lika tydligt vid *acquisition* av ett språk.

Vid *learning* sker mottagandet av information genom *Monitorn*. Uttryck möjliggörs genom en viss struktur, och denna struktur lärs in utifrån vad man har plockat upp från den vardagliga kommunikationen. Utifrån den första kunskapen i form av *acquisition* utvecklas språket genom *learning* där uttryck rättas och ändras för att förbättra språket. *Monitorn* fungerar här som en rättningsmall för det språk som spontant produceras utifrån *acquisition* (Krashen, 1981). Detta kan ses i bilden nedan där det första intagandet av språket resulterar i *acquired system* där eleven sedan rättas genom *Learned system, Monitorn* innan det uttrycks verbalt.

Figur 1, Krashens (1981, s. 2) modell för "adult second language performance"

Krashen (1981) menar att den som använder *Monitorn* på rätt sätt är en person som nyttjar den som ett medel att komplettera den förvärvade kunskapen genom att använda *Monitorn* när det behövs utan att låta den ta överhand. Överanvändande kan istället leda till ett korrekt grammatiskt språk men där den vardagliga kommunikationen blir lidande av att man inte vågar tala i rädslan att säga fel.

Krashen (1981) menar att funktionerna *aptitude* och *attitude* är starkt påverkande för hur framgångsrik inläringen av ett andraspråk är. *Aptitude* kan ses som anlag eller fallenhet och sker ofta genom *learning* då det underlättar reflektion av språket. Detta ligger dels i en viss grammatisk fallenhet samt möjligheten att kunna se språkmönster både ifråga om betydelse och grammatik vilket underlättar inläringen. *Attitude* ser till attityden man har till att lära sig ett nytt språk och sker ofta genom omedveten språkförvärvning. Först är faktorer såsom motivation vilket uppmuntrar den lärande att ta kontakt genom kommunikation och sedan inte bara förstå meningen utan även vara öppen för *intake* som krävs vid språkinläring. Här menar Krashen att den instrumentella motivationen blir högst närvarande för framgångsrik inläring av ett andra språk. Denna grundar sig i tron att språket kommer till användning av praktiska orsaker vilket motiverar aktören att lära sig språket för att uppnå specifika ändamål. Attityden kan dock vara indirekt relaterad till *learning* genom att aktören blir mer motiverad till att spendera tid för att lära sig ett nytt språk om den ser att tiden kommer vara användbar för att nå ett visst mål.

Krashen (1981) skriver om *The affective filter*, något som kan ses som ett mentalt filter som påverkar inlärningsgraden hos aktören. Ett ökat filter minskar den mängd information som aktören är villig att ta emot medan ett minskat filter möjliggör aktören till att lättare använda resurserna till språkförvärvande. Sådana faktorer som ökar filtret och påverkar inläringen negativt är en negativ självbild, ångest och uttråkning. Eleven kan dock minska filtret genom ökad motivation och medvetenhet för inläringen här exempelvis i form av *attitude*.

4.1.2 Moment för utformning av undervisning

I bilaga 3 visas hur Krashen (1981) menar att utbildningen kan läggas upp utifrån vilken kunskap som önskas samt hur de olika funktionerna vid inläring kan samspela med varandra. Krashen (1981) menar att vid *acquisition* är *intake* en av de viktigaste funktionerna. Vid

Intake är betydelsen viktigare än formalia och inläring sker bäst genom vokabulär som kopplas till bilder för att ge känslan av här och nu (Krashen & Terrell, 1983). Klassrummets funktion är därmed att förmedla situationer där *intake* kan ske. Svårigheten är däremot att formulera uppgifter där språket kan förvärfvas genom meningsfull inläring på ett naturligt sätt vilket underlättar framgångsrik inläring. Krashen (1981) återkommer dock till *The affective filter* och menar att *acquisition* av ett språk inte nämnvärt påverkas även om alla aspekter för bra *intake* finns närvarande, om filtret är uppe. Bristande motivation samt attityd kommer då bromsa *intake* vilket resulterar i att *acquisition* hämmas. *Intake* behöver dock inte alltid följas av *output* där inläring kan ske utan att det syns i tal och skrift. Krashen menar att kommunikation med andra utländska studenter, som ligger lite framför i kunskap, är en av de mer optimala inläringstillfällena för att förvärva ett nytt språk. Från klassrummet får eleven en mer korrekt grammatik men kommunikationen med andra utländska studenter är då ofta mer naturlig och lättförstådd.

Vid *Learning* menas inläring som är specifikt utformad för att underlätta prestationen, det är de medvetna reglerna som finns inom *Monitor*. Dessa lärs ofta in senare samt är relativt lätta att förstå, exempelvis den regelbundna grammatiken. De olika delarna menar Krashen synkroniserar varandra, där *output* möjliggör rättning av fel i tal och skrift, detta kommer sedan underlätta inläringen. *Output* i klassrummet, genom exempelvis skrivuppgifter eller tal möjliggör *intake* för andra, likaså gör lärarens mer formella tal i form av regler och strukturer (Krashen, 1981).

Krashen (1981) menar att läraren vid undervisningen först måste bestämma om kunskapen ska vara fokuserad på formell och medveten inläring vilket leder till utveckling och användandet av *Monitor* och tillämpas genom grammatikövningar. Hamnar fokus istället på *acquisition* och omedveten kunskap tillämpas det bäst genom kommunikation där övningarna bör ligga precis framför elevernas existerande kunskapsbas för att ha något att sträva efter. Här kan det dock vara svårt att ha rätt nivå på kommunikationen. Vid för lätta aktiviteter kan eleven uppleva en känsla av uttråkning medan för svåra aktiviteter kan leda till frustration, båda resulterar i att eleven inte inhämtar den önskade kunskapen. Om aktiviteterna riktade för *learning* når den existerande kunskapsbasen eller precis framför bidrar det till en utveckling av den medvetna *Monitor*. Krashen menar att många klassrumsmiljöer har stort fokus på korrekthet vilket resulterar i att eleverna blir defensiva i sin attityd till lärande och deras *Affective filter* ökar vilket leder till att inläringen inte blir lika effektiv. När fokus ligger på kommunikation istället för formalia minskar filtret och inläringen blir mer effektiv.

4.2 Berger och Luckmann - Verklighetsinternalisering

Peter L. Berger och Thomas Luckmann (1966) är sociologer som var verksamma i USA under mitten av 1900-talet. Deras internaliseringsteori grundar sig i en process där individen tolkar andra individers subjektiva mening vilket leder till en ömsesidig identifiering som tillåter individen att bli en del av den subjektiva verkligheten. Detta blir intressant i aspekten av den mångfald som man möter i förberedelseklassen där eleverna kan komma från varierade bakgrunder. Då en av målsättningarna med förberedelseklassen kan ses vara integrering i det svenska samhället är det utifrån teorin intressant att se om klassen når denna del av målsättningen.

4.2.1 Internalisering

Enligt Berger och Luckmann (1966) föds en individ inte till en medlem av samhället utan närmast med ett behov av samhörighet och tillhörighet till en större grupp, medlem av samhället är något som individen blir. Detta innebär att alla individer i någon fas av livet genomgår en infasning i den samhälleliga dialektiken, med andra ord blir en del av samhället. Denna process börjar med *internalisering*. Alltså den omedelbara tolkningen av en objektiv handling som har för avsikt att uttrycka en känsla, ett offentliggörande av någon annans subjektiva process som genom detta blir subjektivt meningsfullt för individen. Med andra ord kan detta förklaras genom att någon uttrycker sin subjektiva känsla genom till exempel ett skratt eller annan fysisk handling och individen tolkar den objektiva handlingen och detta gör det subjektivt meningsfullt för denne. Dock bör det understrykas att individens subjektiva tolkning av den objektiva handlingen kanske inte överensstämmer med utövarens subjektiva känsla, skrattet kan innebära något helt annat än vad individen tolkar det som. Berger och Luckmann menar att denna process inte sker genom att en individ lär sig förstå den andres subjektiva avsikt utan handlar om hur individen *tar över en verklighet* som andra redan lever i. Under den processen lär sig individen inte bara att förstå den subjektiva avsikten utan förstår även den verklighet som den andra lever i och genom detta blir denna verklighet även individens verklighet. Detta innebär att det uppstår en pågående och ömsesidig *identifiering* mellan individerna, dessa lever nu inte bara i samma verklighet utan deltar i varandras existens. Det är först när denna grad av *internalisering* är uppnådd som individen blir en del av samhället.

4.2.2 Primär och sekundär socialisation

Berger och Luckmann (1966) har delat upp internaliseringsprocessen i två sekvenser, *den primära* och *den sekundära socialisationen*. Den *primära socialisationen* är den första i processen och den del som kommer ligga som grund för individens utveckling. Den *sekundära socialisationen* följer på den *primäras* avslutning, denna process är inte lika känslig och dessutom föränderlig i en mycket högre grad.

Den *primära socialisationen*, enligt Berger och Luckmann (1966) utförs av individens *signifikanta andra*, det är personerna som är närmast individen, till exempel föräldrar eller andra släktingar. *De signifikanta andras* definition av situationen är påtvingad på individen som den *objektiva verkligheten*, med andra ord filtreras verkligheten genom *de signifikanta andras* tolkning av den. Detta innebär att deras placering i den sociala strukturen och deras klasstillhörighet kommer påverka hur deras filtrering av verkligheten sker och indirekt förmedla deras värderingar, åsikter och synsätt till den nya individen. Den *primära socialisationen* handlar dock mer om en kognitiv inläring och tar plats under förhållanden som är extremt känslomässigt laddade. Individen skapar sin identitet genom att identifiera sig med *de signifikanta andra* på flera känslomässiga plan, oberoende av vilka dessa plan är. Utan denna identifiering skulle *internalisering* aldrig vara möjlig. Genom att *internalisera de signifikanta andras* roll, värderingar etc. och göra de till sina egna kan denne identifiera sig med *de signifikanta andra* och då också identifiera sig själv och skapa en möjlig identitet. Annorlunda uttryckt är denna identitet en återspeglning av *de signifikanta andras* attityd mot denne, individen blir vad den blir benämnd som. Genom att bli tilldelad en identitet blir individen också tilldelad en plats i världen. När individen identifierar sig med denna identitet så identifierar den sig också med verkligheten som identiteten tillhör.

Generaliserade andre är vad Berger och Luckmann (1966) kallar samhället, dessa personer kommer forma individen och etablera en generell uppfattning om aktuella normer i samhället

samt hjälpa individen att skapa en säkerhet kring sin nyfunna identitet. Individens *signifikanta andra* har en samling normer som denna accepterar, när individen uppmärksammar att dessa normer är accepterade av samtliga människor, i alla fall i den utsträckning som är signifikant för individen, så kommer dessa normer *kristalliseras* i individens medvetande och bli en del av identiteten. Individens anpassning till generella normer skapar en identitet som inte bara är från *de signifikanta andra* utan även från *de generaliserade andra*, detta skapar en stabilitet i individens *självidentifiering*. Här argumenterar Berger och Luckmann för att språket har det viktigaste innehållet och verktygen för att en lyckad *socialisation* ska kunna genomföras. De menar att individen genom språket skapar en *subjektiv verklighet* som korrelerar med den *objektiva verkligheten*. Den verklighet som skapas i den *primära socialisationen* genom förmedling av *signifikanta andra* och bekräftelse från *generaliserade andra*, är den verklighet som kommer ligga som bas för alla *sekundära socialisationer* och även fungera som en trygghet för individen. Den första verkligheten kommer nästan alltid vara den verklighet som individen återvänder till. Åsikter och värderingar som har grundats i denna verklighet kommer ligga som bas för alla framtida handlingar. Den *primära socialisationen* är slut när *de generaliserade andra* har *kristalliserats* i individens medvetande (Berger & Luckmann, 1966).

Den *sekundära socialisationen* kan enligt Berger och Luckmann (1966) definieras som internaliseringen av institutionaliserade "*Sub-världar*". De menar att den *sekundära socialisationen* är förvärvandet av *rollspecifik kunskap* som är direkt eller indirekt rotad i den *samhälleliga arbetsfördelningen* samt *kunskapsspridningen*. Den *sekundära socialisationen* kräver att individen har anskaffat sig ett rollspecifikt vokabulär, detta innebär bland annat *internaliseringen* av språkstrukturer inom en institutionaliserad arena. Berger och Luckmann menar att en individ som genomgår en *sekundär socialisation* kommer behöva *internalisera* det *rollspecifika språket* i sin helhet för att kunna förstå och kommunicera med andra individer inom samma roll. Detta *rollspecifika språk* kommer skilja sig från andra om ändå liknande rollers sätt att kommunicera. Här kan sportsammanhang fungera som ett förklarande exempel där allt har sin givna plats inom den specifika idrotten och äger sin logik just där, dock kan denna logik ses högst ologisk om den utövas inom andra rollspecifika idrotter. Om någon inom idrotten curling skulle misslyckas skulle denne troligen svära över curlingstenen eller kvalitén på isen och inte över kvalitén på gräsmattan eller fotbollsskornas avsaknad av dugliga dobbar. Det rollspecifika vokabulären skiljer sig synnerligen mycket från varandra och kan enbart hävda logik i sina egna *internaliserade arenor*.

Berger och Luckmann (1966) menar att denna form av *sekundär socialisation* är beroende av *kunskapskroppen* inom det *symboliska universumet* som helhet. Detta kan förstås genom att jämföra ett samhälle som inte utövar sporten curling och kommer då troligen inte ha ett rollspecifikt vokabulär eller en *institutionaliserad arena* för individer som glider stenar över is. Dessa individer kommer troligen inte identifiera sig med denna roll eller utöva *rollspecifika aktiviteter*.

Den *sekundära socialisationen*, enligt Berger och Luckmann (1966) har ett fundamentalt problem som denne konstant behöver anpassa sig till; det faktum att det redan finns en *internaliserad primär socialisation* som ofrånkommande påverkar och formar den *sekundära socialisationen* och påverkar skapandet av en ny *subjektiv verklighet*. Det kan alltså inte skapas en ny grundläggande verklighet utan den måste mer eller mindre redan passa den *primära socialisationens subjektiva verklighet*. Den *sekundära socialisationen* har dock fördelen att den inte är emotionellt bunden till kunskapskällan, individen behöver inte ha en stark förbindelse till personen/personerna som förmedlar kunskapen. Berger och Luckmann

(1966) formulerar det på följande sätt ”it is necessary to love one’s mother, but not one’s teacher.” (s. 161). Individens ser inte sin lärare som en person som *medierar verkligheten*, som denne gjorde med sina *signifikanta andra*, utan som en *institutionell funktionär* som medierar en tolkning av verkligheten inom den institutionella kontexten. Detta skapar en svaghet i den *internaliserade kunskapen* som den *sekundära socialisationen* representerar, individen kan utan problem välja att tro på den medierade verkligheten eller inte samt att denne kan med lätthet lämna den rollspecifika verkligheten som till exempel skolan representerar när individen så behagar. Detta medför att specialpedagogiska metoder ofta behöver nyttjas, den information som skall *internaliseras* måste medieras på ett sådant sätt att de upplevs av individen som lika ”levande” som denne upplever den *internaliserade verkligheten* från den *primära socialisationen*. Likheten mellan de specialpedagogiska teknikerna och den redan *internaliserade verkligheten* bör vara så stor som möjligt för att underlätta *internaliseringen* av den *sekundära socialisationen*. Den *institutionella funktionären* kan genom specialpedagogiska metoder få en så pass stor inverkan på individen att denne får en *signifikant betydelse*. Detta kan leda till att den *sekundära socialisationen* får en näst intill primär betydelse för individens vidareutveckling (Berger & Luckmann, 1966).

5.0 Metod

I detta avsnitt presenteras hur vi har gått tillväga metodiskt i arbetet både gällande de kvalitativa intervjuerna samt med textanalysen. De olika metoderna samt genomförande kommer att presenteras separat men validitet och reliabilitet, etiska aspekter samt metoddiskussionen kommer att presenteras i ett gemensamt avsnitt.

5.1 Kvalitativ intervju

5.1.1 metodansats

Enligt Ahrne och Svensson (2011) möjliggör en kvalitativ intervju att forskaren får informanternas synvinkel och perspektiv på ett visst fenomen, den kan även visa på deras egna handlingar eller rutiner inom en viss verksamhet. Den kan lyfta fram ämnen som för intervjuaren tidigare var okända och möjliggör en djupare insikt och förståelse i ett visst ämne. Utifrån intervjuerna önskade vi att få insikt i lärarnas arbete med nyanlända elever där vi ämnade få deras perspektiv på arbetet samt hur de implementerar nationella styrdokument i verksamheten.

För de kvalitativa intervjuerna har vi utgått ifrån en fenomenologisk ansats. Enligt Brinkmann och Kvale (2009) söker intervjuaren för denna ansats förståelse i informantens beskrivningar av handlingar och situationer i dess vardag och därigenom inte allmänna åsikter. För våra intervjuer var vi intresserade av lärarnas personliga åsikter om styrdokumentet, hur de själva handlar och hanterar situationer i klassrummet samt lägger upp undervisningen. Detta önskade vi ge en djupare förståelse i lärarnas perspektiv och såtillvida inte den allmänna åsikten om förberedelseklasser och undervisning av nyanlända elever. Den allmänna åsikten belyses i styrdokumentet som ligger till grund för textanalysen.

5.1.2 Deltagare och urvalsprocess

För att svara på syftet intervjuades två lärare i samma förberedelseklass för att belysa arbetet i dessa klasser. De arbetar i olika delar av klassen som är uppdelad utifrån kunskapsnivå på eleverna. De lägger själva upp undervisningen men har mycket kontakt med varandra och har även vissa lektioner gemensamt. Eleverna är i åldrarna 10-13 år och går i årskurs 4-6. Klasserna är uppdelade i två grupper där det är 12 elever i varje grupp. Skolan ligger i en större kommun i mellersta Sverige.

Vi kom i kontakt med lärarna genom att först ta kontakt med kommunkontoret om vilka skolor i den aktuella kommunen som hade förberedelseklasser. Efter detta söktes information om de olika skolorna över Internet. För studien söktes lärare som arbetade inom samma kommun då organisationen kring förberedelseklassen kan variera mellan kommuner. Då önskan fanns att ha en studie med mer riktning på en skola, motiverades vi till att finna en skola med flera lärare i klassen. För att få en djupare förståelse i förberedelseklassen sågs det till vilka pedagogiska metoder två lärare i samma klass använder sig av samt på vilka sätt de arbetar med de olika styrdokumenterna för verksamheten. Detta möjliggjorde en jämförelse över deras pedagogiska arbetssätt och implementering av styrdokumenterna med hur styrdokumenterna uttrycker sig i fråga om verksamheten.

5.1.3 Utformning av intervjuguide

Vår intervjuguide (se bilaga 1) är semistrukturerad till utformningen vilket är fördelaktigt vid en fenomenologisk ansats där man vill undersöka intervjupersonens egna upplevelser och perspektiv för dennes livsvärld (Brinkmann & Kvale, 2009). Intervjuguiden skickades först till en vän som arbetar inom Svenska för invandrare (SFI) för att få synpunkter på frågorna varpå några förändringar genomfördes. Intervjuguiden var mer som ett stöd för att täcka in frågeområdet men vi var under intervjuerna öppna för nya fenomen som kan komma på tals. Detta möjliggjorde för informanterna att själv samtala om det som föll denne in inom ramen för temat och vi kunde fördjupa oss i ämnen som oväntat dök upp under intervjun. Detta resulterade i varierade svar från informanterna samt en större variation av följdfrågor på sådant som upplevdes oklart eller intressant.

Vid framställande av intervjufrågor utgick vi ifrån vad Brinkmann och Kvale (2009) kallar ett *malmletarperspektiv* där intervjuaren mer aktivt letar fram kunskapen från vad som kan ses som det gömda. För intervjun kan det ses att vi specifikt letade information för studiens ämne där frågorna formulerades utifrån frågeställningarna och den tidigare forskningen för att optimera möjligheterna att besvara syfte och frågeställningarna vilket kan ses i tabellen (se Tabell 1.0, s.22) nedan. Intervjun började med bakgrundsfrågor om informanten, klassen och eleverna. Vidare utgick intervjuguiden från fyra teman *funktion*, *dokument*, *behov* och *tillämpning*. De två temana *funktion* och *behov* har vid formulerandet av intervjufrågor varit sprungna ur två frågeställningar vilket kan ses i tabellen nedan. Dessa kan ses gå hand i hand då behovet är ett direkt resultat av funktionen. Frågorna under temat *behov* såg till både lärarnas behov för att möta den heterogena strukturen i klassen samt elevernas behov för att klara undervisningen och utbildningen. Temat ämnade se till huruvida behoven uppfylls till den grad att funktionen kan nås. För temat *funktion* ämnade vi se till lärarnas syn på målsättningen med klassen och om de ansåg att klassen når denna, dels genom frågor som berörde kunskapstestning. Temat *dokument* innebar frågor om lärarnas åsikter om de olika styrdokumenterna som ligger till grund för textanalysen samt hur dessa applicerades i undervisningen. Temat *tillämpning* syftade till att lyfta fram lärarnas åsikter om undervisningen i klassrummet både utifrån deras egna upplägg samt påverkan på eleverna.

Frågeställning	Tema	Exempel på frågor
Hur utformas undervisningen i en förberedelseklass utifrån styrdokumentens riktlinjer samt lärarnas perspektiv?	Tillämpning	<ul style="list-style-type: none"> • På vilka grunder förbereder du din undervisning för att se till jämlikhet och elevernas behov? • Hur tror du att modersmålsundervisningen påverkar eleverna i deras lärande?
<p>Hur ser styrdokumentet och lärarna till språkinläring och integration för nyanlända elever?</p> <p>Hur sker kunskapsbedömningen i en förberedelseklass utifrån styrdokumentens riktlinjer samt lärarnas perspektiv?</p>	Behov Funktion	<ul style="list-style-type: none"> • Vilka resurser har du till din befogenhet vid undervisningen? • Utformas några individuella planer för eleverna vid ankomst till skolan? • Vilken är enligt dig funktionen med förberedelseklasser? • Hur ser bedömningen ut vid kunskapstestning/betyg?
Vilka implikationer kan olika samhällsnormer samt nationella regleringar få på nyanlända elevers utbildning?	Dokument	<ul style="list-style-type: none"> • Vad tycker du om regeringens proposition/nationella regleringsdokument? • På vilket sätt är läroplanen samt kursplanerna applicerbara på förberedelseklasserna?

Tabell 1.0, redovisning av operationalisering av intervjuguide

5.1.4 Genomförande

Efter vår första kontakt med lärarna sökte vi rektorns godkännande för att genomföra intervjun på skolan och sedan skickades ett samtyckesbrev ut (se bilaga 2) till lärarna. Via e-mail fick de även frågan om vilka dokument som de använde vid planering av undervisning samt andra dokument som styrde dem i deras arbete. Detta möjliggjorde att intervjuguiden kunde anpassas utifrån lärarnas arbetssituation och frågor kunde ställas om de aktuella dokumenten. Intervjuerna genomfördes på samma dag i skolans personalrum. Intervjun genomfördes av en intervjuare men den andra satt bredvid och hade möjligheten att ställa följdfrågor vid lämpligt tillfälle. Den första intervjun tog 30 minuter och den andra 50 minuter.

Brinkmann och Kvale (2009) ställer upp några punkter för hur en hantverksskicklig intervjuare är. Vi försökte under intervjun att se till dessa punkter för att få en rik kunskap att bygga vår empiri på. Intervjun spelades in för att kunna lyssna och visa respekt samt uppmärksamhet för den intervjuades utsagor. Vi som intervjuare reflekterade över nästkommande fråga efter att informanten tystnat vilket resulterade i ett mer aktivt lyssnande och respektgivande mot utsagorna. Detta möjliggjorde även för en tyst period då informanten fick utrymme för fortsatt reflektion över frågan som ställts, något som bidrog till flera

intressanta tankar. Under intervjun gavs informanten utrymme att tala om det som föll naturligt vid första tanken efter att frågan ställts. Detta gav intressanta infallsvinklar som vi tidigare inte tänkt på vid konstruerandet av frågor. Dock styrdes informanten till viss del för att fånga in den mot det aktuella ämnet när fokus lades på något utanför ämnet. Detta försätter enligt Brinkmann och Kvale (2009) oss som intervjuare i en maktposition där vi kan styra samtalet genom att ställa specifika frågor vilket skiljer intervjun från ett vanligt samtal.

5.1.5 Analys

Intervjuerna spelades in vilket möjliggör omlyssning samt att intervjun lagras vilket ger ökad rättvisa mot utsagorna då vi inte fullt behövde förlita oss på minnet. Vid transkribering fick intervjuerna en mer formell karaktär ifråga om att stödord såsom, “ehm” och “mhm”, emotionella uttryck samt upprepningar inte angavs om detta inte specifikt var viktigt för sammanhanget (Brinkmann & Kvale, 2009). Transkriberingarna lästes sedan igenom vid omlyssning av intervjun för att se till eventuella misstag eller felskrivningar.

Brinkmann och Kvale (2009) menar att analysen underlättas genom att texten struktureras utifrån koder. Vid kodning relateras enstaka nyckelord till delar av texten för att underlätta igenkännandet av relevanta uttalanden. Detta kategoriseras sedan till några få mer övergripande kategorier vilket reducerar de långa uttalandena och gör texten mer överskådlig. Kategorierna utvecklades under tiden av analysen men kan ses vara grundade i intervjupersonernas utsagor samt empirin. För denna studie analyserades båda transkriberingarna genom kodning där relevanta stycken utifrån studiens syfte valdes ut för att ge en större förståelse för fenomenet tillsammans med empirin. Vid genomläsning av transkriberingen ställdes flertalet kategorier upp där vi sedan utifrån båda transkriberingarna försökte finna gemensamma nämnare. Detta resulterade i fyra övergripande teman som även är sammanknutna med frågeställningarna *undervisning, språkinläring och integrering, kunskapsbedömning* och *samhälleliga normer* som sedan ligger till underlag för analysen.

Exempel för hur denna process gick till kan ses i följande förklaring. En av informanterna svarade på frågan gällande möjligheter och begränsningar i en förberedelseklass:

Att de ska få en... någon slags språklig bas så att när de kommer till en annan klass ska de lättare kunna komma in i andra ämnen. Och även socialt, att kunna prata lite så att de kan få kontakt med sina klasskompisar. (Informant2)

Detta kategoriserades *den språkliga arenan* då det relaterade till den språkliga och sociala målsättningen med klassen och hamnade slutligen under temat *språkinläring och integrering* då det berörde språkets påverkan på inläringen samt möjligheter till social integrering.

Liknande kan ses för frågan som berörde vad informanten ansåg om placering i förberedelseklass:

Men jag tycker det är bra att de går i en förberedelseklass någon termin där i början i alla fall, om man inte kan lösa det på något väldigt bra sätt på skolorna. Men det handlar ju mycket om tid och pengar, jag misstänker att det inte beställs tillräckligt. (Informant2)

Detta kategoriserades *reglering av definitionen nyanländ samt nationell reglering* och hamnade under temat *samhälleliga normer* då den berörde hur åsikter och prioriteringar i samhället kan påverka elevernas skolgång.

5.2 Textanalys

5.2.1 Metodansats

För att undersöka förberedelseklassen som instrument för språkinläring i det svenska språket samt integrering i samhället för nyanlända elever utifrån nationella styrdokument samt lärares perspektiv syftade textanalysen till att lyfta fram de valda styrdokumentens syn på undervisningen av nyanlända elever. Detta möjliggjorde en jämförelse till transkriberingarna från intervjuerna, den tidigare forskningen samt teorierna. Styrdokumentet har lyfts fram utifrån hur de har kommit att styra och reglera förberedelseklassen som verksamhet samt om deras uttryck i fråga om verksamheten överensstämmer med den av lärarna. För studien utgick vi ifrån en kvalitativ textanalys grundad i det samhällsvetenskapliga perspektivet (Bergström och Boréus, 2012). Vi ämnade se hur dessa påverkade verksamheten och deras applicerbarhet på förberedelseklasserna i dagens samhälle utifrån empirin.

Genom att belysa hur dessa styrdokument talar om verksamheterna blev det intressant att se hur nationella styrdokument kan implementeras på skolnivå och hur detta görs för att se till även nyanlända elevers utbildning, trots att dessa inte alltid nämns specifikt såsom i Läroplanen (SKOLFS. 2010:37). För analysen var det intressant att se till en jämförelse av olikheter och likheter i talet om samma fenomen.

5.2.2 Urval

Innan intervjutillfället kontaktades informanterna angående vilka nationella styrdokument som de använder i sin undervisning. Utifrån denna rekommendation samt utifrån vilka vi ansåg relevanta för studien valdes följande styrdokument ut:

- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (SKOLFS. 2010:37)
- Regeringens Proposition (2014/15:45) *Utbildning för nyanlända elever - mottagande och skolgång*

Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (SKOLFS. 2010:37) är ett nationellt styrdokument som idag reglerar verksamheten och som enligt lärarna ligger till grund för deras undervisning samt för kunskapsbedömning. Förberedelseklasserna nämns inte i denna specifikt men för vår studie var det intressant att se hur denna talar om utbildning och undervisning på en övergripande nivå för att se om den kan appliceras på förberedelseklassens elever. Läroplanen beskriver skolans uppdrag, värdegrund samt allmänna mål vilket även den aktuella skolan för studien står under. Detta analyserades utifrån grunden att det ska gälla alla elever och det var därför intressant att lyfta fram hur detta kan appliceras även på förberedelseklassen ifråga om generaliserande uttryck och värderingar som kommer fram i styrdokumentet.

Angående textanalys såg vi även till Regeringens Proposition (2014/15:45) *Utbildning för nyanlända elever- mottagande och skolgång*. Detta dokument är nationellt styrt och det första att föreslå en nationell definition, reglering samt styrning av förberedelseklasserna. Informanterna föreslog detta dokument som viktigt för undervisningen av nyanlända elever. Intressant för studiens syfte var att se hur detta dokument talar om nyanlända elevers skolgång, vad som lyfts upp som klassens målsättning samt vilka förändringar som ska införas för att nå detta.

Under intervjuerna kom Kursplanerna för grundskolan, årskurs 4-6 (SKOLFS. 2011:19) upp som ett viktigt dokument för lärarnas undervisning. Vi ansåg dock att detta inte var relevant för vår textanalys att närmare belysa då lärarna bland annat inte undervisade i alla ämnen samt att det för studien inte var relevant att närmare studera varje ämnes kursplan. Denna har dock berörts i analysen utifrån intervjuerna och då ifråga om lärarnas perspektiv.

5.2.3 Genomförande och analys

Holmberg och Ohlsson (1999) beskriver att en text kan tolkas på flera olika sätt. För denna studie ämnade vi analysera delarna av styrdokumentet, exempelvis paragrafer eller stycken relevanta för vårt syfte. Samtidigt var det nödvändigt att analysera texternas helhet för att förstå dess sammanhang och syfte då texten har producerats och mottagits i dess helhet av verksamheterna. I relation till andra texter var det därför även intressant att se hur delarna kan komplettera och relatera till varandra samt hur det allmänna talet kan tänkas variera eller samspela beroende på producent och tänkt mottagare.

De teman som utarbetades vid analysen av transkriberingarna användes vidare som utgångspunkt vid textanalysen. De låg till grund för en jämförelse där delar ur styrdokumentet som sågs relatera till de olika teman togs fram och tolkades i förståelse med transkriberingen samt empirin. Styrdokumentet som låg till grund för textanalysen är producerade på nationellnivå men appliceras på skolnivå. Intressant för studien blev att se hur de olika styrdokumentet sågs beröra samma fenomen, tema. De relevanta delarna valdes då ut, tolkades var för sig samt i relation till texten och sedan till andra relevanta texter under samma tema. Intressant vid jämförelse blev att se till hur styrdokumentet talar om fenomenet exempelvis genom likheter och olikheter gällande praktiskt utförande, problematik samt kunskapsbedömning. Detta jämfördes sedan med hur lärarna rent praktiskt arbetade med dokumentet samt deras personliga åsikter om dem. Analysen belyser även den rådande situationen utifrån lärarnas perspektiv och i synen på Propositionen (2014/15:45) möjliggör en jämförelse i fråga om hur denna kan komma att förändra verksamheten.

Då vi redan hade utarbetade kategorier samt teman utgick vi ifrån dessa vid analysen och ansåg det inte nödvändigt att arbeta igenom några koder för de olika delarna. Vid genomläsning av styrdokumentet, exempelvis Läroplanen (SKOLFS. 2010:37), kategoriserades följande citat med *rätten till likvärdig utbildning* "Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter" (s. 10). Detta tematiserades sedan under *undervisning* där det utifrån den heterogena strukturen i klassen var intressant att se hur tillämpningen i klassrummet kan ske för att uppfylla allas rätt till att utvecklas. I fråga om Propositionen (2014/15:45) var det intressant att belysa vilka frågor och vilken problematik den lyfter fram som relevant i fråga om undervisning för nyanlända elever. För analysen jämfördes detta sedan med transkriberingarna samt Läroplanen för att se om de berör samma problematik.

5.3 Reliabilitet

Reliabilitet i kvalitativ forskning behandlar bland annat frågan om huruvida resultatet är konsistent och tillförlitligt (Brinkmann & Kvale, 2009). Vid intervjun ser detta till huruvida olika forskare kommer få olika svar på frågorna samt om informanterna kommer ge andra svar vid andra tillfällen. Vid konstruerandet av frågor önskade vi att inte ha ledande frågor då

detta kan komma att påverka svaren genom att informanten svarar på ett sätt som den tror är tillfredsställande för den som intervjuar. För ökad tillförlitlighet i resultat formulerades istället mer öppna frågor så att informantens egna åsikter och tankar belyses. Vi såg även till den tidigare forskningen för att försöka fånga in huruvida forskningen överensstämmer med informanternas utsagor och på så vis få en högre tillförlitlighet i resultatet. Dock resulterar detta i, som vid alla intervjuer, att det blir en subjektiv redogörelse som därmed kan förändras över tid eller vara olika beroende på informant, något som påverkar huruvida resultatet är konsistent. Detta var dock ett medvetet val då det var lärarnas subjektiva upplevelser som vi var intresserade av men vi är även medvetna om att detta kan komma att påverka reliabiliteten. Användandet av en semistrukturerad intervjuguide har resulterat i att informanterna har fått olika följdfrågor beroende på deras utsagor. Detta kan resultera i att en intervju som skulle utgå ifrån samma intervjuguide kan komma att se annorlunda.

Brinkmann och Kvale (2009) talar om intersubjektiv reliabilitet vid transkribering där flera intervjuare ska kunna transkribera samt tolka materialet på samma sätt för ökad tillförlitlighet. Innan transkribering bestämde vi oss för hur vi skulle gå tillväga för att till största möjliga mån ha samma tillvägagångssätt. För att se till ökad reliabilitet har vi i dess största mån visat materialet rättvisa, försökt se till placering av kommatecken och punkter samt dess påverkan på betydelsen. Då syftet med uppsatsen inte kräver språklig analys togs inte alla pauser och emotionella uttryck med om detta inte ansågs relevant och påverkat innehållet. För studien genomfördes kategoriseringen tillsammans för att ha en gemensam syn och tolkning på materialet. Vi har även till dess största mån försökt hålla oss objektiva och sanna till materialet för att enbart se till lärarnas personliga åsikter. Det är dock möjligt att en intervjuare med annan förförståelse skulle kunna göra andra tolkningar av samma material.

För ökad intersubjektiv reliabilitet vid textanalysen menar Bergström och Boréus (2012) att det är viktigt att tydligt redogöra för hur analysen har genomförts för att andra ska kunna nå samma resultat. För ökad reliabilitet försökte vi behålla en förenkling vid tolkning och tematisering av materialet något som författarna förespråkar. Vid analys av texterna försökte vi ha dem starkt sammankopplade till empirin och transkriberingarna för att möjliggöra vidare analys. Då teman dock har varit sprungna ur den tidigare empirin kan det försvåra en intersubjektiv bedömning men samtidigt möjliggöra en tydligare förankring i den objektiva verkligheten, som nämns av Brinkmann och Kvale (2009) samt vårt intervjumaterial. Genom en närmare förklaring i textanalysavsnittet för hur vi gick tillväga vid analysen samt vid tematisering av materialet avsåg vi förtydliga vårt genomförande och möjliggöra intersubjektiv bedömning.

5.4 Validitet

Brinkmann och Kvale (2009) menar att validitet vid kvalitativ forskning ser till om metoden syftar till att undersöka det som önskas undersökas. Då det bland annat är lärarnas perspektiv som vi syftade till att undersöka kan valet av metod ifråga om kvalitativ intervju ses vara i enlighet med detta. För att öka validiteten i undersökningsinstrumentet, intervjun, har vi vid formuleringen av frågor utgått ifrån syfte och frågeställningar i förhoppning att fånga in information för vårt område och undersöka det vi önskade undersöka. Enligt Ahrne och Svensson (2011) är en av intervjuns svagheter att det är ett samtal som sker under en viss tid på en viss plats där informanten kan ha andra åsikter och syften med det som sägs än vad intervjuaren först trodde eller senare förstod. Vi försökte se till detta genom att genomföra intervjuerna på samma plats och samma dag. För att öka tillförlitligheten till vår tolkning av

utsagorna har vi vid oklarheter ställt förtydligande frågor för att försäkra oss om att de förstod frågan tillika att vi förstod svaret.

Validiteten vid rapportering ser även till om resultatet visar en valid bild av utsagorna (Brinkmann & Kvale, 2009). Vi har under tolkning och arbete med resultaten, både i fråga om transkriberingarna samt textanalysen varit medvetna om vår egen roll och påverkan på resultatet. Resultatet tolkades tillsammans och vi var medvetna och kritiska till den egna förförståelsen. Vi har även försökt hålla oss objektiva och sanna till materialet för att visa på hur det faktiskt är och inte läsa in egna meningar i det. Bergström och Boréus (2012) menar att en problematik för ökad validitet vid en textanalys är att materialet tas ur sitt sammanhang. Då vi som tidigare nämnt strävade efter en enkelhet vid bedömning och såttillvida inte kunde ta med allt riskerade resultatet att felkodas och tolkas missvisande. Under tolkningsprocessen av styrdokumentet var vi medvetna om detta och ämnade vara rättvisa och sanna till materialets producenter, syfte och sammanhang. Materialet kodades även manuellt för att minska risken att viktiga delar av texten tas ur sitt sammanhang.

5.5 Metoddiskussion

Bergström och Boréus (2012) nämner förförståelsen som ett instrument för tolkning men också något som kan stå i vägen för den objektiva tolkningen. Vi försökte i dess största mån vara medvetna om vår egna förförståelse i ämnet och därigenom vara objektiva till materialet för att enbart se till dess faktiska syfte och därför lyfta fram de perspektiv som berör förberedelseklassen för att göra en jämförelse med andra dokument samt vår empiri. Textanalysen genomfördes efter insamlingen av empiri vilket kan ha påverkat oss i vår förståelse av styrdokumentet samt transkriberingarna. Denna ordning var dels nödvändig för att vi skulle ha en insikt i ämnet innan vi kunde förstå materialet men också för att på ett så effektivt sätt som möjligt finna viktig och relevant information för vår studie. Styrdokumentet låg som grund för flera intervjufrågor för att belysa hur våra deltagare arbetade med samt såg på dessa i synen av deras arbete med nyanlända elever.

Då båda intervjuerna genomfördes samma dag i samma lokal bidrog detta till att informanterna inte hade pratat med varandra och därmed influerat eller påverkat varandra i sina utsagor. Vi är medvetna om att en plats kan ha olika inverkan på olika människor, men genom att genomföra intervjuerna på samma plats önskade vi minimera risken för detta. Intervjuerna genomfördes i ett personalrum då detta önskades av informanterna själva. Detta kan ha påverkat positivt då informanterna själva valde det och då kanske känner en viss trygghet där men det kan även ha resulterat i ett visst störningsmoment när andra lärare kom förbi samt att de kanske inte vågade beröra vissa ämnen i risk att andra hörde dem.

Enligt Fejes och Thornberg (2009) berör generalisering huruvida man kan dra några slutsatser från resultatet till en större population. Generaliseringen berör därmed om och till vilken grad ett resultat kan generaliseras på andra personer, tidpunkter, situationer och platser som inte har varit med i studien. Då studien haft en kvalitativ ansats kan inga generaliseringar göras på en säker grund då vi bara hade ett mindre urval informanter som arbetar inom samma skola. Det kan däremot tänkas att lärare i andra förberedelseklasser kan uppleva liknande situationer samt dela vissa av de perspektiv som våra informanter besitter, förutsatt att deras klass utgår ifrån liknande förutsättningar kanske även arbetar i samma kommun för att stå under samma kommunala bestämmelser. Då alla lärare i förberedelseklass går under samma styrdokument kan det tänkas att de fenomen och resultat som vi har lyft fram i vår jämförelse mellan

styrdokument och transkriberingar till viss del kan generaliseras till andra lärare. Hur de implementeras i verksamheterna samt lärarnas personliga åsikter kan dock variera mellan olika skolor och lärare. Det kan såtillvida även vara svårt att dra några generaliseringar till andra länder då deras skolsystem samt styrdokument kan tänkas se väldigt annorlunda ut. Däremot finns möjligheten att vissa mer övergripande perspektiv exempelvis gällande språkinlärning kan ha en mer globaliserande antydan.

5.6 Forskarens roll

Det ställs krav på oss som genomförde studien gällande vår moraliska integritet för deltagarna samt materialet. Det krävs bland annat att vi i vårt arbete ska försöka uppnå hög vetenskaplig kvalitet, att det arbete vi publicerar ska vara korrekt, och resultatet så representativt för vårt område som möjligt (Brinkmann & Kvale, 2009). Vi använde i största möjliga mån förstahandskällor för att minimera risken att en andrahandskälla har gjort felaktiga tolkningar som vi sedan tar vid. Vi försökte även validera informationen dels genom att undersöka källan samt syfte till studien.

Brinkmann och Kvale (2009) betonar vikten av att vara så objektiv och opartisk som möjligt under hela processen. Bland annat nämner de problematiken att enbart lyfta fram ett visst perspektiv, exempelvis finansiärers eller att forskaren okritiskt lyfter fram informanternas perspektiv genom att identifiera sig med dem. Vi var genom arbetet till dess största mån opartiska mot materialet och avsett att ställa flera källor mot varandra för att försöka påvisa olika perspektiv, därigenom vara medvetna om vår egen förförståelse samt kritiskt uppmärksamma och jämföra styrdokumentet och informanternas utsagor. Brinkmann och Kvale (2009) nämner även att en intervjuares närvaro vid intervjutillfället kan komma att påverka informanterna i deras utsagor, genom att de exempelvis säger vad de tror intervjuaren vill höra eller förskönar åsikter. Detta kan ha påverkat validiteten negativt men vi försökte så tydligt som möjligt redogöra för informanterna att materialet hanteras konfidentiellt samt att vi för studien var intresserade av deras åsikter och hoppas att detta tillsammans med situationen i stort har skapat en atmosfär där de kände trygghet i att vara öppna.

5.7 Etiska aspekter

Vetenskapsrådet (2002) har formulerat fyra huvudkrav för forskning inom humaniora och samhällsvetenskap. Dessa etiska huvudkrav finns för att upprätta en tillitsfull relation mellan forskare och deltagare samt utgör riktlinjer för hur god forskningspraktik ska genomföras. *Informationskravet* beskriver hur forskaren ska informera deltagarna om studiens syfte, villkor för deras deltagande samt att det är frivilligt och att de har rätt att avbryta intervjun. Vi informerade informanterna via e-mail om studiens syfte, tillvägagångssätt, önskan att intervjua dem samt hur materialet skulle komma att användas. Innan intervjuns början informerades de om att vi önskade använda ljudinspelning samt anledningarna bakom detta. Vi informerade även om hur materialet skulle användas och om deras konfidentialitet. De båda informanterna gick med på att ljudinspelning fick ske under intervjun.

Kravet gällande informanternas rätt till att själva bestämma om de vill delta i studien beskrivs i *Samtyckeskravet* (Vetenskapsrådet, 2002). Efter bekräftelse via e-mail och telefon med deltagarna skickades ett e-mail till deltagarna med ett samtyckesbrev (se bilaga 2). I e-målet ombeddes informanterna läsa igenom brevet och vid intervjun signera detta om de ville delta. Rektorn på skolan kontaktades för att bli informerad om att intervjuer med lärare på

skolan skulle komma att ske och vi fick i och med detta rektorns godkännande. Deltagarna fick sedan vid intervjutillfället läsa samtyckesbrevet igen innan de skrev under. Detta för att påminna om dess innehåll samt försäkra oss om att de är införstådda i dess innebörd.

Det tredje kravet gäller *konfidentialitet* där uppgifter som kan identifiera deltagarna ska behandlas i största möjliga mån konfidentiellt (Vetenskapsrådet, 2002). För studien har deltagarnas namn och skola inte nämnts då detta dels inte var relevant för studiens syfte men även då det bara finns en förberedelseklass på skolan vilket då skulle underlätta identifikation av informanterna. Kommunens namn nämns inte i uppsatsen då identifikation av kommunen lättare kan leda till att skolan och därmed lärarna identifieras. Vi står även under tystnadsplikt där information som kan identifiera deltagarna inte kommer att spridas till personer i vår närhet. Vår handledare har dock varit införstådd i skolans namn för att kunna bidra med synpunkter.

Det fjärde kravet gäller *nyttjande* där informationen som samlas in enbart ska vara för forskningsändamål (Vetenskapsrådet, 2002). Informationen inhämtad för denna studie är enbart ämnad för studiens förfogande.

6.0 Resultat och analys

Det analyserade resultatet från intervjuer samt textanalys kommer nedan att presenteras som en helhet för att ge ett så mångfacetterat resultat som möjligt. De nationella styrdokumenterna som låg till grund för textanalysen: Läroplanen (SKOLFS. 2010:37) samt Propositionen (2014/15:45) kommer att presenteras parallellt med informanternas utsagor. Detta möjliggjorde en jämförelse i talet om samma fenomen. Denna jämförelse sattes sedan i en större förståelse utifrån teorierna där dessa ämnen förklarar fenomenen som lyfts fram. Den tidigare forskningen har applicerats på dessa fenomen i ett försök att belysa likheter samt olikheter inom den praktiska pedagogiken. Under analysen formulerades ett antal kategorier som här presenteras som underkategorier till de fyra temana. Utifrån kategorierna samt empirin och frågeställningarna formulerades följande teman: *undervisning, språkinläring och integrering, kunskapsbedömning och samhällliga normer*

- *Undervisning*
  - *Rätten till likvärdig utbildning*
  - *Individuella studieinsatser*
- *Språkinläring och integrering*
  - *Den språkliga arenan*
  - *Integrering*
- *Kunskapsbedömning*
  - *Mottagning och kunskapsbedömning*
  - *Utlussningsprocessen*
- *Samhällliga normer*
  - *Reglering av definitionen nyanländ samt nationell reglering*
  - *Målsättningen med förberedelseklassen samt normerande strukturer*

Underkategorierna skapades utifrån hur de kan ses belysa och förtydliga jämförelsen av transkriberingarna och de nationella styrdokumenterna samt bidra med en lättöverskådlig struktur till analysen.

6.1 Undervisning

För detta tema kommer vi att fokusera på elevernas rätt till utbildning samt hur lärarna undervisar i en heterogen klass. Här kommer vi att belysa hur lärarna arbetar utifrån styrdokument vid planering av undervisning samt hur de arbetar fram material för att anpassa dessa till elevernas varierade skolbakgrunder. Detta belyses utifrån tankar angående motivation och identitetsskapande. Temat ser även till studiehandledningens påverkan på elevernas utbildning samt regeringens fokusering på svenskinläringen.

6.1.1 Rätten till likvärdig utbildning

Läroplanen (SKOLFS. 2010:37) beskriver att "Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter" (s.10). Eleverna ska även ha möjlighet att utvecklas harmoniskt i samspel med varierat innehåll och kunskapsformer. Detta tas även upp i Propositionen (2014/15:45) som menar att utbildningen måste se till elevernas varierade behov och att "en strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen" (s.14). Utbildningen inom samtliga skolformer ska vara likvärdig men behöver inte utformas på samma sätt för att kunna se till de individuella förutsättningarna. Dock påvisar Propositionen att skillnader mellan skolor och kommuner riskerar att resultera i att eleverna inte får den likvärda utbildning som de har rätt till.

Vid frågan om hur applicerbar de nationella Kursplanerna (SKOLFS. 2011:19) var på förberedelseklasserna menade Informant2 att det kan vara svårt men att det är upp till varje lärare att ge eleven en bra utbildning samt forma och välja undervisningsämnen då det inte står specificerat i Kursplanerna: "Alltså det är upp till lärarna att man ser till att eleverna får en bra utbildning och ett bra innehåll. Men de är lite svårt att applicera på förberedelseklassen". Även Informant1 påvisade att det är upp till läraren att begränsa ämnesurvalen då de inte hinner studera alla ämnena.

I kommande citat kan man se hur våra informanter anpassar undervisningen i förberedelseklassen till elevernas olika kunskaper och erfarenheter. Denna bredd kan exempelvis ses i Informant2s citat: "Som exempel så har jag nu en som är analfabet och en som har gått i skola sen förskolan". Informant1 menade att hon gjorde många egna texter samt använde bilder och filmer som underlag. En annan anpassning exemplifieras i Informant2s utsaga:

Man försöker verkligen att alla ska utvecklas, det blir både hela gruppen man försöker anpassa sig till och på individnivå och så försöker man ligga lite i mitten, lite som en vanlig klass. (Informant2)

Även Informant1 försökte hålla undervisningen på en mittnivå men menade att de elever som "[...] har varit här längre blir mer dominanta". Däremot såg hon att de elever som varit i klassen längre kan stötta de andra eleverna i deras utveckling. Dock belyste hon språkproblematiken i en klass där eleverna kommer från olika länder men menade "det är ju också bra att ha några med som förstår vad vi säger, det kan ju vara en fördel". Informant2 belyste hur varierade skolbakgrunder kan påverka och problematisera undervisningen, hon exemplifierade detta med att beskriva olika undervisningsstrategier för att arbeta med en elev som är analfabet. Hon upplevde att undervisningen för denna elev krävde mer tid och stöd

men att det var svårt att undervisa denne individuellt samt problematiskt att arbeta med alfabetisering för hela klassen:

Jag håller på just nu, det första jag gjorde var att anmäla till elevvårdsteam som vi anmäler till om det är något speciellt, för här behövs lite mer insatser. [...] Men vi brukar använda datorn, att eleven får skriva av en enkel text på datorn och öva på det, lär sig bokstäver via tangentbordet. Och sen plus att hon (eleven) har extra studiehandledning. (Informant2)

Krashen (1981) menar att det ställs många krav på lärare som ska lära ut andraspråk då det kan vara svårt att finna meningsfullt material som uppmuntrar eleverna. Det kan därför ses positivt att Informant1 har utvecklat eget material och metoder för att uppmuntra det naturliga lärandet vilket även samstämmer med Läroplanen (SKOLFS. 2010:37) då Informant1s motivation till att utveckla egna läromedel kan bidra till elevernas harmoniska utveckling. Något som kan tänkas vara av extra vikt för elever som kan ha svårt att ta till sig innehållet i ordinarie läroböcker på grund av språket. För att underlätta inläringen menar Berger och Luckmann (1966) att informationen som förmedlas bör överensstämma med den upplevda *internaliserade verkligheten* från den *primära socialisationen*, att informationen därmed är "levande". Det kan tänkas att de specialpedagogiska metoder som Berger och Luckmann beskriver kan överföras i synen på de olika metoder som våra informanter har arbetat fram för att individanpassa utbildningen. Detta kan därför bättre överensstämma med elevernas *internaliserade verkligheter* och underlätta deras inläring av ämnet.

Utifrån intervjuerna kan man utläsa att eleverna kom med varierade kunskaper och erfarenheter vilket försvårade placeringen av undervisningsnivå för att passa alla. Däremot kan en mittnivå på undervisningen utifrån Krashens (1981) teori leda till att undervisningen blir för lätt för vissa elever och för svår för andra. Detta leder till att *The affective filter* kan öka om eleven inte motiveras tillräckligt, känner ångest eller uttråkning på grund av att nivån är för svår respektive för lätt. Däremot kan klassens varierade språkkunskaper tänkas vara fördelaktigt för inläringen. Krashen (1981) menar att den egna språkutvecklingen drar många fördelar av att kommunicera med personer som också har utländsk bakgrund men som varit i mottagarlandet lite längre. Dessa personers kunskaper ligger ofta precis framför elevens egna kunskapsbas och kan förmedla en mer naturlig lättförstådd kommunikation som underlättar inläringen. Intervjuerna påvisade hur eleverna som varit i klassen lite längre stöttar de nyare eleverna i deras inläring vilket då kan tolkas vara fördelaktigt för en gynnsam språkutveckling.

Läroplanen (SKOLFS. 2010:37) visar på att alla har rätten att utvecklas och övervinna de svårigheter som finns och förberedelseklassen kan utifrån Axelsson och Nilsson (2013) tänkas vara rätt plats för att se till detta. De lyfter fram från deras intervjuer att eleverna i förberedelseklassen upplever att lärarna i dessa klasser har mer kompetens att faktiskt möta den heterogena struktur som finns genom att de lättare anpassar undervisningen. Liknande kan man se för denna studies intervjuer där båda informanterna anstränger sig för att finna individuella undervisningstider för eleverna samt anpassar materialet såsom i fallet med eleven som är analfabet. Denna elevs extrainsatta studiehandledning som nämns av Informant2 kan ses som ett steg i att ge varje elev rätten att utvecklas.

6.1.2 Individuella studieinsatser

Informanterna lyfte fram att det är upp till dem att välja ämnen och formulera undervisningen men Informant2 påvisade angående studiehandledning att denna var väldigt viktig för elevernas ämnesinläring samt att det får en mer praktisk funktion:

Jag tror att det är avgörande med studiehandledningen, det är jätteviktigt. De som har studiehandledning blir ofta en slags brygga mellan lärarna och eleverna eller föräldrarna och eleverna. De kan hjälpa med det praktiska, om vi har simning så ser de till att eleverna har med sig badkläder, de kan förklara för eleverna. De fungerar i mer än att bara hjälpa till med ämnena. (Informant2)

Informant2 menade att eleverna får studiehandledning på modersmålet, oftast öronmärks denna tid för ett specifikt ämne och varar under 60 minuter i ett språk. Handledningen kan vara både enskild eller i grupp, utanför eller i klassrummet.

Propositionen (2014/15:45) lyfter upp att eleverna kan besitta goda ämneskunskaper men bristande svenskkunskaper. Den påpekar dock problematiken när denna heterogena grupp ses som homogen:

Undervisningen för nyanlända elever utgår dock inte alltid från att de är en heterogen grupp elever utan det förekommer generella lösningar som inte tar hänsyn till elevers individuella förutsättningar eller behov. (s.27)

Propositionen (2014/15:45) argumenterar därför att det måste ske ämnesundervisning som tar hänsyn till de individuella kunskaperna för att de så snart som möjligt ska kunna delta i den ordinarie undervisningen. Den avslutar med att påvisa vikten av formulerandet av olika former av språk- och kunskapsutvecklande insatser. Studiehandledningen som används i den gällande skolan skulle här kunna ses som en sådan insats och därför vara i enlighet med Propositionen som skriver:

En god tillgång till studiehandledning på elevens modersmål kan t.ex. medföra att eleven bedöms ha möjlighet att övergå till ordinarie undervisning i ett tidigare skede än annars. (s.46)

Propositionen (2014/15:45) föreslår även prioriterad timplan som en individuell språk- och kunskapsutvecklande insats. Med detta menas att undervisningstiden omfördelas till förmån för svenskinläring då regeringen anser att förbättrade svenskkunskaper i längden möjliggör ökade kunskaper i ämnena. Propositionen lyfter fram flera remisser, exempelvis från Statens skolinspektion som har kritiserat detta då de menar att ämnesinläring i andra ämnen kan bli lidande om svenskämnet får för stort fokus:

[...] det är viktigt att ett beslut om prioriterad timplan inte får innebära minskade möjligheter för eleven att nå kunskapskraven i samtliga ämnen och föreslår att ett tillägg med detta innehåll görs i den föreslagna bestämmelsen i skolförordningen. (s.36)

Regeringens Proposition (2014/15:45) menar däremot att en prioriterad timplan inte behöver innebära att eleverna inte uppnår målen utan att de kan hinna ikapp de andra eleverna alternativt få mera undervisningstid.

Bristande svenskkunskapers påverkan på ämnesinläringen var något som även togs upp under intervjuerna. I frågan om vilka möjligheter och begränsningar som lärarna kunde se om en elev började direkt i en ordinarie klass istället för en förberedelseklass poängterade båda informanterna vikten av att ha en språkbas för att kunna klara av de resterande ämnena. Informant1 nämnde att "begränsningen är att de inte har språket och då kan de ju inte studera på den nivån de är på egentligen". Informant2 önskade att Kursplanerna (SKOLFS. 2011:19) istället skulle lägga mer fokus på basområdena som hemmet och skolan och menade:

Det man tror att de har nytta av, väldigt grundläggande ordförråd vill man lära dem. Ja det skulle underlätta, nu blir det lite upp till varje lärare vilka områden man väljer och så.
(Informant2)

Utifrån Collier och Thomas (2002) studie går det att utläsa att tvåspråkig undervisning är att föredra och detta kan då tänkas gå emot regeringens fokusering på svenska och en prioriterad timplan och då istället, som remisserna menar, riskera att ämnesinläringen men även svenskinläringen i längden blir lidande. Studiehandledningen samt individuella språk- och kunskapsutvecklande insatser som bättre ser till elevens behov och erfarenheter kan dock tänkas samstämma med Krashens (1981) tankar om motivation. Han menar att det är av stor vikt att inläringen blir meningsfull och att eleven förstår vilken nytta det finns med kunskaperna. Materialet utgår då mer ifrån eleven samt att dennes faktiska kunskaper blir i fokus vilket kan öka elevens studiemotivation. Materialet kan även tänkas bli mer meningsfullt om eleven själv får formulera sig på modersmålet, ifråga om studiehandledningen, och får den stöttning den behöver för att förstå ämneskunskaperna. Individuella insatser kan därför tänkas vara fördelaktigt för elevens fortsatta inläring.

Informant2s önsknings för utformningen av Kursplanerna (SKOLFS. 2011:19) kan jämföras med hur Short (2002) i fem punkter beskriver att USA utformar flera av sina förberedelseklasser där större fokus ligger på baskunskaperna, kunskaper i samhälls- och skolstruktur samt fokus på grundläggande ordförråd. Short menar att förändringen skedde i och med mottagandet av ett växande antal immigranter samt insikt i bristerna i undervisningen. Liknande grundpelare för förändring kan ses i regeringens Proposition (2014/15:45) där förslaget ämnar att "förbättra utbildningen för nyanlända elever" (s.12). En kursplan som är mer fokuserad på nödvändig kunskap som eleverna har nytta av i vardagslivet kan även utifrån Krashens (1981) teori om *attitude* vara fördelaktigt för inläring då eleven blir mer motiverad till inläring om den tror sig ha praktisk nytta av kunskaperna.

6.2 Språkinläring och integration

Detta tema kommer att belysa hur lärarna arbetar med ett språkutvecklande arbetssätt i klassrummet för att uppmuntra elevernas inläring. Temat berör även svenska språkets vikt för inläring samt modersmålets betydelse för utveckling och självförtroende. Detta ses utifrån språkinläringen- samt integrationens påverkan på självidentiteten och socialisering i samhället. I temat kommer vi även att ta upp styrdokumentens syn på integrering och hur detta implementeras i skolan både i fråga om aktiviteter samt geografiska placeringen av klassrummet.

6.2.1 Den språkliga arenan

Läroplanen (SKOLFS. 2010:37) uppmärksammar samspelet mellan språk, lärande och identitet vilket är ett genomgående tema i empirin. Läroplanen lägger vikten vid att skolan måste ge möjligheten till varje elev att kommunicera och känna tilltro till de språkliga kunskaperna. Informant2 nämnde att hon arbetar specifikt med ett språkutvecklande arbetssätt där eleverna uppmuntras till att ta stor plats inom den språkliga arenan. Hon fann mycket stöd för sin undervisning i Pauline Gibbons verk där författaren presenterar övningar och tips för språkinläring:

Kan vara att man medvetet väljer övningar som man vet gör att språket utvecklas och att man låter eleverna prata mer än vad läraren gör, så man får dem att formulera sig.
(Informant2)

Informant2s uppmuntran till att eleverna själva ska få en chans att formulera talet i undervisningen ser till *acquisition*, vilket Krashen (1981) menar utvecklar talet. Skolmiljön med övningar och specifik struktur kan underlätta *learning* samt utvecklandet av *Monitorn* där den faktiska språkstrukturen lärs in genom de övningar som Informant2 nämnde. Eleven bör här uppmuntras till ett mer fritt tal där inte ett överanvändande av *Monitorn* kommer i fokus utan där *Monitorn* med dess grammatiska korrektur av talet ska ses som ett komplement. Om för stort fokus hamnar på grammatik och korrekt tal kan den vardagliga kommunikationen bli negativt påverkad då eleven inte vågar tala. Som Informant2 uttryckte det, att eleven själv ska få formulera sig, kan då motivera eleven och minska *The affective filter*, något som leder till en positiv inläring.

Informant1 påvisade att modersmålsundervisningen gynnar elevernas studier då de har störst kunskap på modersmålet. Hon menade att modersmålsundervisningen förstärker deras självförtroende då de har lättare att få bra betyg i ämnet samt är bättre i språket än svenskfödda modersmålelever:

Jag tror att det är väldigt bra att de fortsätter med sitt modersmål, att de utvecklar det. Jo jag tror att de har nytta av det när de ska studera för det är på det språket som de kan mest. De är ju duktigare än andra elever är som läser modersmål så de har ju också chansen att få ett bra betyg i modersmål. (Informant1)

Informant2 benämnde att ökad kontakt med modersmålslärarna skulle underlätta förståelsen av skolsystemet för de nyanlända eleverna då dessa kan förklara på modersmålet. Hon menade även att modersmålsundervisningen “[...] är viktigt och avgörande för deras utveckling, att de utvecklar sitt modersmål hela tiden också”. Propositionen (2014/15:45) tar främst upp vikten av modersmålet vid ämnesinläring i form av studiehandledning. Sedan nämns det att det vid bedömning är fördelaktigt om lärare som kan modersmålet är närvarande för att bedömningen ska bli så rättvis som möjligt.

De båda informanterna nämnde inläring av svenska språket för att möjliggöra ämnesinläring som en stor del av målsättningen med en förberedelseklass. Informant1 pekade på fördelen att eleverna i förberedelseklassen får möjligheten att lära sig språket samt ämnena på ett strukturerat sätt. Informant2 nämnde även den sociala funktionen med en förberedelseklass där språket ligger som en grund för kontakt med klasskompisarna. Detta kan exempelvis ses i citatet nedan:

Att de ska få en... någon slags språklig bas så att när de kommer till en annan klass ska de lättare kunna komma in i andra ämnen. Och även socialt, att kunna prata lite så att de kan få kontakt med sina klasskompisar. (Informant2)

Ifråga om modersmålsundervisningens funktion sågs informanterna främst peka på ökat självförtroende ifråga om betyg samt att modersmålslärare lättare kan förklara skolsystemet för eleven. Informanterna nämnde dock att det är viktigt att eleverna utvecklar modersmålet men kunde inte riktigt poängtera varför. Propositionen (2014/15:45) nämner modersmålet i form av studiehandledning och betygsbedömning. Någon större vikt tycks inte läggas vid modersmålets betydelse för inläring av det svenska språket samt ämnesinläring. Hyltenstam (2007) pekar på att utveckling i modersmålet är av vikt för att sedan kunna lära sig svenskan.

Bunar (2010) och Hyltenstam (2007) påvisar att man måste lyfta fram på flera instanser i samhället vikten av modersmålsundervisningen för att höja dess status och på så vis motivera eleverna till att läsa det samt skolor att implementera det i undervisningen.

Axelsson och Norrbacka Landsberg (1998) menar att målsättningen med förberedelseklasserna är att lära sig det svenska språket samt integreras i samhället. Skolans uppdrag att integrera personen i landets struktur och samhällets gemenskap som nämns av Bravo-Moreno (2009) kan ses i den sociala aspekten som målsättning för förberedelseklasserna.

Målsättningen med språk och integrering i fokus kan även avspeglas i Berger och Luckmanns (1966) teori. De menar att en bristande språkkunskap kan resultera i en mindre lyckad *primär socialisation* vilket kan leda till en försvagad självidentitet där personen har svårt att hitta sin plats i samhället. Hyltenstam (2007) kan ses exemplifiera detta med att ett för starkt ensidigt användande av svenskan kan resultera i en problematisk relation till föräldrarna som är *de signifikanta andra* om de inte lär sig svenska i samma takt. En bristande kunskap i modersmålet kan leda till ett försvårande vid inläring av svenska något som enligt Berger och Luckmann (1966) kan resultera i en försvagad relation till *de generaliserade andre*, vilken kan leda till en försvagad självidentitet.

6.2.2 Integrering

Som berörts i föregående avsnitt var en av målsättningarna med förberedelseklassen integrering. Informant2 påvisade hur engelskan kan bidra till den första sociala kontakten då språket tillåter en högre form av kommunikation främst på rasterna:

Så att det är ett väldigt bra klimat i grupperna, där spelar engelskan en väldigt stor roll, så om de kan engelska vilket många kan just nu, men inte alla, så underlättar det ju väldigt mycket, de kan börja umgås direkt på rasterna också. (Informant2)

Däremot såg hon att eleverna även fann en gemenskap i den språklösa leken, exempelvis fotboll. Informant1 nämnde att skolan även har ett projekt kallat "tvärgrupper" för att uppmuntra till social interaktion mellan alla elever på skolan. Vid ankomst till skolan fick varje elev en färg, exempelvis gul. Vid specifika dagar hade eleverna sedan samling med dem i sin egen färg vilket är ämnat till att utveckla elevernas sociala kompetens. Enligt informanterna hade eleverna i förberedelseklassen även friluftsdagar tillsammans med de andra eleverna på skolan för att uppmuntra till social interaktion.

Propositionen (2014/15:45) uttrycker vikten av den geografiska placeringen av en förberedelseklass och dess påverkan på integrering för eleverna:

Det har därför stor betydelse att förberedelseklasserna finns i anslutning till den ordinarie verksamheten. Det är dock svårt att införa ett regelverk som helt omöjliggör eller i betydande mån försvårar separata placeringar av förberedelseklasser. (s.46)

Klassrummet på den aktuella skolan var placerat mitt på området och enligt båda våra informanter var detta ett medvetet val för att uppmuntra till social interaktion med de andra eleverna. "Absolut det är för att man vill att förberedelseklassen ska vara med de andra klasserna, så det är mycket medvetet" (Informant2).

Enligt Läroplanen (SKOLFS. 2010:37) ska skolan aktivt arbeta med att “vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling” (s.13). Skolan ska även genomsyras av ett internationellt perspektiv där eleverna ska uppmuntras till förståelse för det multikulturella land som de lever i samt insikt i arbete och möten av nationsgränserna.

Berger och Luckmann (1966) beskriver integrering som en pågående process där individen blir infasad i samhällets dialektik och genom detta blir en del av samhället. De menar att denna process startar med att individen *internaliserar* andra individers subjektiva mening genom deras objektiva handlingar som har för avsikt att uttrycka en känsla. Detta synliggörande av andra individers subjektiva känslor bli subjektivt viktigt för individen under integreringsprocessen. Berger och Luckmann menar att integrering är en pågående process och kommer i början troligen misslyckas, individen kan med lätthet misstolka de objektiva handlingarna och genom detta missförstå dess mening. De menar även att de inte bara handlar om att individen ska lära sig de andras objektiva meningar utan att denna process kommer resultera i att individen *tar över en verklighet* som de andra redan lever i och genom detta blir den verkligheten även individens verklighet. Det är först när denna grad av internalisering inträffar som individen integreras in i samhället och blir en del av helheten. Informanternas ovanstående uttalande gällande språket, tvärgrupper, gemensamma aktiviteter, geografisk placering samt Propositionens (2014/15:45) citat kan ur Berger och Luckmanns (1966) tolkning av integrering ses som gynnsamma aktiviteter angående påskyndandet av de nyanlända elevernas integreringsprocess.

Läroplanens (SKOLFS. 2010:37) krav på arbete mot diskriminering och kränkande handling samt förståelse för andra nationaliteter ställer krav på skolan att möjliggöra för denna information men också kontakt med olika nationaliteter på skolan. Empirin (Bunar, 2010; Axelsson & Nilsson, 2013; Nilsson, 2009) visar på hur det idag förekommer fördomar, diskriminering samt isolering i fråga om nyanlända elever samt placeringen av klassrummen. Bunar (2010) påvisar vikten av att skolan uppmuntrar och möjliggör integrering och samtal både till andra utländska elever men också elever från mottagarlandet. Detta visar även på de positiva helhetsperspektiv som nämns av Arnot och Pinson (2005) där skolan för vår studie tycks ha ett medvetet integreringsarbete som inte enbart utgår ifrån kunskapsinläring. Att den aktuella skolan för vår studie aktivt arbetar med integrering kan ses gynna skolans alla elever positivt i enlighet med empirin och Läroplanen (SKOLFS. 2010:37).

6.3 Kunskapsbedömning

I detta tema kommer vi se till hur elevernas kunskaper bedöms både vid mottagande samt under skoltiden. Temat kommer att beröra komplexiteten gällande språkbarriären samt dess påverkan på rättvisa bedömningar. Här kommer vi även belysa hur betygen kan påverka elevernas motivation till studierna samt hur lärarna arbetar med Kursplanerna och Läroplanen i sin bedömning av elevernas kunskaper.

6.3.1 Mottagning och kunskapsbedömning

Enligt regeringens Proposition (2014/15:45) ska en elev kunskapsbedömas direkt vid ankomst till kommunen då det är av vikt att få en insikt i elevens tidigare kunskaper:

En bedömning av kunskaperna redan inledningsvis är själva fundamentet för den vidare utbildningen och syftar till att de nyanlända eleverna ska kunna placeras i ett sådant sammanhang att de kan ta till sig undervisningen. (s.28)

Regeringen (Prop. 2014/15:45) menar att detta även ökar förutsättningarna för extra stöd samt likvärdig utbildning. Önskvärt vore om bedömningen genomfördes på elevens starkaste språk men regeringen är medvetna om att detta inte alltid är möjligt. Skolverket blev ansvarig för att formulera nationella kartläggningsmaterial vilket ser till att bedömningen ska bli mer rättsäker samt ser mer till likabehandling av alla elever. Rektorn ansvarar sedan för att bedömningen sker på skolan om det inte anses irrelevant för den specifika eleven. Bedömningen är i syfte att inom två månader besluta vilken årskurs eleven ska placeras i samt se till undervisningstid och metod. Eleven kan därmed placeras i en klass under dess faktiska ålder.

I den aktuella kommunen för studien genomfördes en kartläggning av en samordnare på central nivå direkt när eleven mottages till kommunen. Under detta möte kartlades elevens tidigare kunskaper. Enligt Informant2 skedde sedan ett introduktionssamtal på skolan där föräldrar, elev och lärare deltog. Eleven började vanligtvis i klassen efter några dagar och börjar då med fullt schema på en gång. Informant2 menade att bedömningen i klassen kan bli ganska godtycklig när de är nybörjare i språket då eleverna “[...] kan ju vara jätteduktiga i matte men sakna språket”. Informanterna menade däremot att de tar hjälp av modersmåls lärare för att göra en bedömning av elevernas kunskaper i ämnena.

Informant1 nämnde fördelarna med att ha en enhetlig språkgrupp vid bedömning då en klass med färre språk, jämfört med idag, skulle kunna möjliggöra undervisning på modersmålet:

Om det var en mer enhetlig språkgrupp då skulle man ju kunna jobba mer tvåspråkigt och då skulle det vara lättare att jobba med kunskapskraven för då skulle man ju kunna ha det på deras modersmål också. (Informant1)

Krashen (1981) talar om *The affective filter* ifråga om vad som kan påverka elevens möjlighet till god inläring. Missvisande betygsbedömning kan tänkas ge sämre betyg då eleven betygsätts utifrån dess bristande språkkunskaper istället för dess faktiska kunskaper. Detta kan komma att påverka placering i klass, hur länge den blir kvar i klassen samt betyg under skolgången. Något som kan leda till en negativ självbild och ångest vilket enligt Krashen kan resultera i minskad motivation som i längden kan leda till bristande studieframgångar.

Bristen på nationella styrdokument och dess påverkan på undervisningen samt kunskapsbedömning både innan och under skoltiden uppmärksammas av Nilsson (2009). Hon menar att eleverna har svårt att förstå testen samt kommunicera med lärarna. Detta resulterar i orättvisa bedömningar där bristerna i svenska bedöms framför den faktiska kunskapen. Studien föreslår att man borde formulera nationella tester och verktyg för bedömning. Detta kan ses av betydelse då det år 2013 var 72 procent av de nyanlända eleverna som inte hade behörighet till gymnasiet (Dir. 2014/41). Kursplanerna (SKOLFS. 2011:19) kan ses vara normativt uppbyggda, utifrån vad en “stereotypisk” elev som gått i svensk skola hela livet bör klara av inom ett år vilket kan jämföras med Shorts (2002) tankegång angående kunskapsbedömningen (High- Stakes assessment) av nyanlända elever i USA. Short menar att elevernas utveckling hämmas då de bedöms utifrån felaktiga kunskapsgrunder vilket kan leda till prestationsluckor mellan de nyanlända och inhemska eleverna. Godtyckliga bedömningar från lärarnas sida utifrån Kursplanerna kan då riskera att försätta eleverna i en situation där de får betyg utifrån deras bristande språkkunskaper och inte deras faktiska kunskaper. Även Bunar (2010) problematiserar Kursplanernas homogena upplägg och menar att man idag

måste kritisera rådande strukturer och normer i samhället istället för elevernas bristande kunskaper.

Collier och Thomas (2002) nämner tvåspråkig undervisning som fördelaktig vid inläring av ett nytt språk, något som i ljuset av vad Informant1 upplevde i fråga om bedömning inte bara skulle underlätta i förhållande till Kursplanerna (SKOLFS. 2011:19) utan även elevernas inläring. Collier och Thomas (2002) såg även att den mer heterogena tvåspråkighetssammansättningen var att föredra framför en rent homogen språksammansättning där undervisningen sker på modersmålet och majoritetsspråket. Detta skulle även kunna leda till, både kunskapsmässigt samt betygsmässigt, en mer likvärdig utbildning. Dock nämnde både Informant1 samt Skolverket (2002) att det är svårt att forma klasserna utifrån detta då klasserna ofta består av flera olika etniciteter och få föräldrar skulle placera sina barn i en undervisningsform där ett minoritetsspråk och svenska sker parallellt.

6.3.2 Utslussningsprocessen

Enligt Propositionen (2014/15:45) ska eleven efter första bedömning placeras i passande undervisningsgrupp. För de som hamnar i förberedelseklass ska de undervisas i ett ämne tills dess att de fått tillräckliga kunskaper i svenska för att på heltid kunna tillgodogöra sig kunskaper i ordinarie undervisningsgrupp. Då ska undervisningen avbrytas och byte ske till det specifika ämnet. Tiden i förberedelseklass ska dock begränsas till högst två år. Den aktuella kommunen har däremot bestämt att en nyanländ elev ska gå i förberedelseklass i högst ett år.

Elevernas kunskaper bedöms idag utifrån Kursplanerna (SKOLFS. 2011:19) men informanternas uttalanden tyder på att kraven är för höga och att eleverna inte hinner inhämta den förväntade kunskapen innan året är slut. Informant1 menade att det då är upp till nästa lärare om eleverna inte har uppnått kunskapsmålen inom denna tid: "det behöver inte alls vara så att de når några kriterier då men då får ju nästa ta vid". Informant2 nämnde att de i undantagsfall kan behålla eleven i max tre terminer men även hon sade att de inte når kunskapskraven på ett år: "Nej det har de inte, dem hinner inte det. Det är för kort tid". Informant2 belyste problematiken angående elevernas varierade skolbakgrund ifråga om måluppfyllelse och att tiden eleverna behöver för att uppnå kunskapskraven kan variera:

Ja det är väldigt avgörande hur deras skolbakgrund har varit, man märker de som har en gedigen skolbakgrund dem går det ju väldigt lätt för och sen de som har en mer knackig eller inte har så många år. (Informant2)

Axelsson och Nilsson (2013) pekar på vikten att mottagarklassen vid utslussning är förberedd och har de rätta pedagogiska samt sociala resurserna för att ta emot en nyanländ elev. Eleverna i deras studie hade gått i förberedelseklass i två år samt slussats ut inom samma skola och stegvis. Trots detta upplevde många elever i deras studie osäkerhet och de hade svårigheter med att följa med på lektionerna i ordinarie klass. Deras studie lyfter dock fram elever som vill gå tidigare till ordinarie klass och intervjuerna tyder på att eleverna klarar målen olika snabbt beroende på skolbakgrund. Dessa varierade upplevelser visar på svårigheten att sätta en maxtid i förberedelseklass. Detta kan även bli högst problematiskt för lärarna i mottagarklasserna om det är som i Axelsson och Nilssons (2013) studie att många av lärarna inte har tiden och engagemang att få in de nya eleverna i den pedagogiska strukturen och integreras i klassen. Detta påverkar i längden elevens kunskapsutveckling och möjlighet till likvärdig utbildning. Dock pekar Shorts (2002) internationella studie på att det kan vara

fördelaktigt att inte stanna för länge i ett specialutformat undervisningsprogram och hennes kartläggning visar att majoriteten av klasser låter eleven gå i tre terminer.

Bunar (2010) visar på problematik ifråga om diskriminering när bedömningen vid utslussning blir för subjektiv. För den aktuella skolan och kommunen sågs större delen av beslutet för utslussning ske utifrån specifika tidsperioder som eleverna får vara i klassen. Utifrån intervjuerna kunde det utläsas att detta leder till att vissa elever inte klarar kunskapsmålen innan de går vidare. Då bedömningen i den aktuella skolan var mer praktisk än subjektiv kan det resultera i en minskad risk av diskriminering som Bunar talar om men istället resultera i bristande kunskaper hos eleven när den går vidare. Intervjuerna påvisade att ett år i förberedelseklass kan vara allt för kort tid att nå kursmålen, det kan därför tänkas att regeringens (Prop. 2014/15:45) förslag på två år är mer gynnsamt för att inhämta kunskaperna, vilket får stöd av Short (2002). Dock tar regeringen i Propositionen (2014/15:45) upp remisser som problematiserar bedömningen när eleven går vidare i enstaka ämnen när målen är nådda. Denna bedömning riskerar att bli mer subjektiv då inga tydliga direktiv ännu är utformade för hur detta ska ske.

6.4 Samhällsnormer och nationella regleringar

Detta tema kommer att beröra samhälleliga normers påverkan på elevernas utbildning. Här kommer vi att behandla frågor rörande segregering och diskriminering utifrån fördomar och traditioner samt synen på likvärdig utbildning i fråga om nationella regleringar. Temat berör även elevernas rättigheter i skolan och hur lagar, dokument samt styrande organ såsom huvudmännen ser till detta och vilken påverkan detta kan få på elevernas skolgång. Vi kommer även ta upp den mer övergripande målsättningen med skolan samt förberedelseklassen.

6.4.1 Reglering av definitionen nyanländ samt nationell reglering

Propositionen (2014/15:45) lyfter upp att det är vanligt att en nyanländ elev hamnar i någon form av stödclass, såsom en förberedelseklass, men att det tidigare inte har funnits något författningsstöd för denna verksamhet. Skälen bakom detta beskrivs utifrån tanken "De går närmast att motivera genom bestämmelserna om särskild undervisningsgrupp inom ramen för särskilt stöd." (Prop. 2014/15:45. s.15). Genom Propositionen föreslår regeringen nu att verksamheten ska bli nationellt reglerad. Under intervjun belyste Informant1 problematiken gällande avsaknaden av nationella styrdokument och tyckte att det är bra att verksamheten blir reglerad i och med den nya Propositionen: "[...] för det kan vara väldigt olika tror jag och då är det bra om det regleras. Då blir det rättsäkrare för eleverna så det tycker jag är jättebra."

Propositionen (2014/15:45) föreslår att en elev ska gå i förberedelseklass i högst två år och klassas vara nyanländ i fyra år. Regeringen betonar dock att en nyanländ elev i regel inte kan språket till fullo efter två år utan fortfarande kommer behöva extra stöd. Detta har dels motiverats utifrån att de inte ska bli kvar för länge i en klass men regeringen menar även att det fyller en annan funktion:

Tidsgränsen fyller dock funktionen att markera att eleven efter en viss tids skolgång inte längre tillhör den särskilda kategorin nyanlända. Det skulle annars kunna upplevas som stigmatiserande om vissa elever under hela sin skolgång klassificeras som tillhörande en viss kategori med en särskild benämning. (Prop. 2014/15:45. s.23)

Dock har detta problematiserats utifrån att tidsgränsen för hur länge eleverna anses vara nyanländ borde sänkas till två år. Problematiken läggs fram i risken att detta kan påverka synen på det stöd en nyanländ kan komma att behöva även efter två års tid (Prop. 2014/15:45). Även Informant2 sågs beröra tidsbegränsningen och dess påverkan på eleverna:

Alltså det är inte bra om de går för länge i en förberedelseklass, för det blir en väldigt speciell situation och en väldigt speciell undervisning och även med kompisar. [...] Så att... nej jag tycker det är bra att det inte är allt för lång tid, det handlar om den sociala sidan, så att man kommer in med klasskamrater och så. (Informant2)

Informant2s tankar kan ses överensstämma med dem i Propositionen (2014/15:45) ifråga om att det borde finnas en tidsbegränsning för hur länge en elev ska vara i förberedelseklass. Hon sågs dock påvisa vikten av stöd när de hamnar i ordinarie klass men hon lyfte även upp en viss misstro mot systemet:

Men jag tycker det är bra att de går i en förberedelseklass någon termin där i början i alla fall, om man inte kan lösa det på något väldigt bra sätt på skolorna. Men det handlar ju mycket om tid och pengar, jag misstänker att det inte beställs tillräckligt. (Informant2)

Propositionen (2014/15:45) nämner att gemensamt för nyanlända elever är att de inte har varit en längre tid i den svenska skolan och inte heller har några bredare eller inga kunskaper i det svenska språket. Ifråga om både rättsäkerhet för eleverna samt tid och pengar tar Propositionen upp att huvudmännen på skolan har rätten att ge eleven extra undervisningstid för att hinna med målen. Dock påvisar Propositionen att nyanlända elever tenderar få mindre undervisningstid än jämnåriga elever. Propositionen propsar därför på att:

Komplettera regleringen i skollagen och anslutande förordningar dels genom att införa krav på att alla huvudmän ska vidta vissa åtgärder i fråga om nyanlända i syfte att öka likvärdigheten, dels genom att införa ytterligare möjligheter för rektorerna att anpassa undervisningen i syfte att nyanlända ska få bästa möjliga förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. (Prop. 2014/15:45. s.18)

Propositionen (2014/15:45) lyfter fram behovet av en nationellt reglerad verksamhet för att göra utbildningen mer likvärdigt för eleverna, något som även berördes av Informant1 som menade att Propositionen gör det mer rättssäkert då hon tror att det idag kan variera mellan skolorna. Detta benämns även i Skollagen (Skollag. 2010:800) och Läroplanen (SKOLFS. 2010:37) som menar att utbildningen måste vara likvärdig för alla elever.

Analysen tyder på att det finns risker för nyanlända att stigmatiseras utifrån en särskild benämning grundad i etnisk bakgrund vilket utifrån Berger och Luckmann (1966) kan problematisera elevens möjlighet i samhället då den identifierar sig med sin samhällsposition. Bunar (2010) talar om utbildningens identitetsskapande mening vilket kan komma att påverka eleven negativt om gruppen klassificeras som en "särskild undervisningsgrupp inom ramen för särskilt stöd" (Prop. 2014/15:45. s.15). Att definiera inte bara nyanlända elever utan även skriva in förberedelseklassen i författningsstödet kan därför vara i enlighet med att eleverna får en bättre syn av sig själva samt en bättre identifiering i samhället.

Läroplanen (SKOLFS. 2010:37), Propositionen (2014/15:45) samt informanterna pekar på att utbildningen måste vara likvärdig men dessa tillsammans med nationell och internationell forskning (Nilsson, 2009; Arnot & Pinson, 2005) pekar på att detta inte alltid är fallet. Forskningen påvisar att om det saknas nationella riktlinjer kommer utbildningskvaliteten att variera beroende på vart eleven placeras. Studierna lyfter fram detta som ett problem som

starkt påverkar elevernas framtida utvecklingsmöjligheter. Detta är även något som tas upp av OECD (2006) där de ser att de länder som har nationella riktlinjer och stödprogram har bättre utformade klasser som ser till elevernas behov. Eleverna i dessa länder har visat sig få bättre resultat vilket tyder på att en tydligare reglering kan komma att gynna eleverna positivt.

Ifråga om stöd till eleverna påvisar Myndigheten för Skolutveckling (Modigh, 2005) att det kan ligga andra orsaker bakom placeringar samt organisation av förberedelseklasser än elevens rätt till stöd. De åberopar bland annat att tid och ekonomiska resurser kan orsaka att elever inte får det stöd de behöver i en ordinarie klass eller att de placeras i förberedelseklass för att göra besparingar i detsamma. En reglering samt ändring i Skollagen (Skollag. 2010:800) kan här bidra till den likvärdiga utbildning som både Skollagen och Läroplanen (SKOLFS. 2010:37) tar upp. En mer rättsäker och likvärdig utbildning genom nationella riktlinjer kan därmed reglera verksamheten så att organisationen och besluten kring den mer ser till elevernas rätt till stöd och utveckling och inte ekonomiska resurser.

6.4.2 Målsättningen med förberedelseklassen samt normerande strukturer

I Läroplanen (SKOLFS. 2010:37) står det bland annat följande rörande skolans uppdrag: "Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa" (SKOLFS. 2010:37. s.9). Läroplanen lyfter även upp att skolans värden är: "I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande" (SKOLFS. 2010:37. s.7). Informanterna påvisade under intervjun att de ansåg att språkinläring och integrering är den pedagogiska målsättningen med förberedelseklassen. Läroplanen (SKOLFS. 2010:37) tar även upp att skolan ska förmedla en medmänsklig syn:

Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. (s.7)

Läroplanens (SKOLFS. 2010:37) syn på medmänsklighet visar på en medvetenhet angående den multikulturella värld eleverna vistas i samt samhället idag. Berger och Luckmanns (1966) teori benämner vikten att få en etablerad självidentitet genom upptagandet av samhällets normer vilket sker genom att individen accepterar *de generaliserade andres* normer. Skolan och personerna i den kan ses som *de generaliserade andre* genom vilka individen lär sig samhällets struktur och normer vilket skapar en plats för individen i samhället. Dock bör det problematiseras att den ofrånkomliga etnicitet- och erfarenhetskrocken som sker i förberedelseklasser kan ha konsekvenser för individens identitetsskapande. I mångfalden som finns i en förberedelseklass kan det förekomma flera påbörjade *primära socialisationer* som inte bara skiljer sig mellan varandra utan även från det "traditionellt" svenska. Detta kan försvåra elevens försök till överensstämmelse mellan *de signifikanta andras* normer mot *de generaliserade andres* normer vilket försvårar *kristalliseringen* av *de generaliserade andres* normer. Om skolan då förmedlar värderingar och traditioner som allt för mycket skiljer sig från dem eleven har från *de signifikanta andra* kan denna *kristallisering* problematiseras. Den *primära socialisationen* kommer därför inte avslutas förrän eleven "valt sida". Det är därför viktigt att förmedla Läroplanens (SKOLFS. 2010:37) syn på medmänsklighet inte bara inom förberedelseklassen utan till alla för att underlätta *kristalliseringen* och vidareutvecklingen till den *sekundära socialisationen*. Om eleven istället tvingas "välja sida" kan det problematisera antingen dennes identifikation till samhället eller *de signifikanta andra*, familjen.

Detta kan även ses i Bunar (2010) och Hyltenstam (2007) som menar att utan en trygghet i sig själv och i samhället riskerar individen att segregeras. Skolans uppdrag och värdegrund kan därmed vid implementering i skolan underlätta integrering i det svenska samhället men samtidigt påverka eleven negativt om man inte tar hänsyn till dennes erfarenheter och bakgrund.

Läroplanens (SKOLFS. 2010:37) uppdrag överensstämmer med vad Axelsson och Norrbacka Landsberg (1998) menar är målsättningen med förberedelseklasserna samt Bravo- Morenos (2009) syn på skolans uppdrag genom historien. Detta i sin tur överensstämmer med skolans uppdrag och värden utifrån Läroplanen (SKOLFS. 2010:37) vilket integrerar eleven i det svenska samhället samt den svenska kulturen och traditionerna. Skolans uppdrag enligt Läroplanen (SKOLFS. 2010:37) är mångfacetterat och inkluderar flera aspekter av en elevs lärande men denna del av uppdraget bör problematiseras utifrån de grunder att eleverna som kommer till klassen är av olika etniciteter och bär med sig varierade erfarenheter och kunskaper. Det kan vara viktigt att här belysa och problematisera om detta uppdrag och värden är grundat i en normerande organisation och hur detta kan komma att påverka nyanlända elever vilka kan vara främmande för dessa tankesätt. Detta visar samtidigt på att skolans uppdrag, informanternas syn på målsättningen med en förberedelseklass samt empirin överensstämmer i synen på den pedagogiska funktionen för förberedelseklassen vilket är reproducerande ifråga om integrering och lärande i det svenska språket.

Läroplanen (SKOLFS. 2010:37) lyfter fram att alla som arbetar i skolan ska se till elevernas behov av särskilt stöd samt att läraren ska se till varje elevs individuella behov, erfarenheter och förutsättningar. Båda våra informanter hade studerat svenska som andraspråk på universitetet men menade att de utöver det inte har någon utbildning specifikt för att undervisa i förberedelseklass. Däremot gick de en fortbildningskurs tillsammans med rektorn på skolan som hette "Att leda nyanländas lärande".

Detta tyder på att lärarna inte har någon specifik utbildning för att hantera den heterogena sammansättningen i en förberedelseklass. Det är möjligt att lärarna besitter denna kunskap utifrån arbete och erfarenhet med eleverna men utbildningsmässigt grundar sig kunskapen i en homogen struktur. Dock måste tilläggas att utbildningen som våra informanter gick kan gynna eleverna då den kan tänkas se mer till deras varierade kunskaper och erfarenheter.

Nilsson (2009) lyfter upp att lärarna i hennes studie ber om fortbildning för att kunna hantera den varierade kunskapsbas som eleverna tillför till klassen. Detta lyfts även fram i internationella studier (Arnot & Pinson, 2005) som ett behov hos många lärare då de upplever att de kunskaper som de besitter inte är tillfredsställande för att hantera situationen. Cummins (2001) menar att problematiken inte ligger hos de nyanlända eleverna utan snarare i de system som skall utbilda dessa men som inte har kompetensen att utföra uppgiften. Både Cummins (2001) och Bravo- Moreno (2009) lyfter fram problematiken med att förberedelseklasslärare utbildas på samma sätt som ordinarie lärare, för ett homogent klassrum. Denna bristande kunskap resulterar i en ökad segregation och diskriminering då den ordinarie klassen har setts som normen.

7.0 Diskussion

I detta avsnitt kommer vi att föra en diskussion utifrån våra frågeställningar. Vi ämnar belysa intressanta aspekter som har lyfts fram under analysens gång och problematisera dessa på ett mer övergripande plan. I slutet av avsnittet för vi en diskussion om möjliga konsekvenser på en samhälls nivå. Vi kommer även föra en diskussion angående vidare forskning, bidrag till pedagogiken samt möjligheter och begränsningar med vårt arbete.

7.1 Hur utformas undervisningen i en förberedelseklass utifrån styrdokumentens riktlinjer samt lärarnas perspektiv?

Den tidigare forskningen samt teorin visar på elevernas behov av specialpedagogiska undervisningsmetoder för att underlätta samt motivera deras inläring. Trots detta har den nationella formuleringen av undervisningsmaterial och metod anpassats utifrån den homogena elevgruppen. Appliceringen av dessa styrdokument, såsom Läroplan (SKOLFS. 2010:37) och Kursplanerna (SKOLFS. 2011:19), har därför blivit högst varierande i dessa klasser då det har visat sig vara upp till lärarna hur de implementerar dem på skolnivå. Styrdokumenten är däremot högst abstrakta vilket kan vara gynnsamt då lärarna inte begränsas i sin undervisning utan kan anpassa den mer utifrån elevernas behov. Dock ställer detta höga krav på lärarna vilket informanterna påvisade med att de har utvecklat egna läromedel då det kan vara svårt att utgå ifrån nationellt utformade läromedel. Samtidigt visade informanterna på att eleverna inte hann läsa alla ämnen samt att det är upp till läraren att göra detta urval. Detta kan komplicera elevernas rätt till likvärdig utbildning då de på grund av bristande språkkunskaper inte får möjligheten att läsa alla ämnen som de enligt Kursplanerna (SKOLFS. 2011:19) ska läsa.

Oberoende av vilken klass som besöks kommer eleverna besitta varierade kunskaper, även i den ordinarie klassen kan eleverna befinna sig på olika kunskapsnivåer. I en förberedelseklass kan denna variation dock i högre grad representeras av extremerna. Detta kan komplicera implementeringen av nationella styrdokument då gruppen består av en mångfacetterad sammansättning. Trots att en mittnivå i undervisningen utifrån teorierna kan vara problematisk kan det utifrån intervjuerna ses vara en kompromiss för en svårlöst situation. Implementeringen av nationella regleringar kan därmed tänkas vara komplex men tidigare forskningen samt informanterna påvisade ändå vikten av att dessa styrdokument formuleras och aktivt används för att se till likvärdig utbildning.

De nationella regleringarna avser därmed bidra till en mer likvärdig utbildning och en mer rättssäker tillvaro för eleverna. Dock kan bara framtiden utvisa hur mycket Propositionen (2014/15:45) kommer att påverka rent praktiskt på skolnivå. Den är högst abstrakt i fråga om undervisningsmetoder och inga förändringar kommer att ske i Läroplanen (SKOLFS. 2010:37) och Kursplanerna (SKOLFS. 2011:19). Huvudmännen besitter mycket av ansvaret vilket kan leda till olikheter från skola till skola samtidigt som de till viss del styrs mot en mer nationell reglering. Skolverket (2008) menar även att nationella riktlinjer måste arbetas in i verksamheterna för att verkligen kunna bidra med en skillnad på individnivå. Detta är något som framtiden får utvisa ifråga om hur det rent praktiskt kommer att ske med bland annat Propositionen (2014/15:45). Det är även ännu oklart hur bedömningsinstrumenten kommer att utformas för att på bästa sätt anpassas till eleverna och underlätta för lärarna i deras undervisning samt bedömning.

Empirin visar således att det är en komplex situation där det finns brister i den likvärdiga utbildningen för nyanlända elever i en förberedelseklass. Dock visar OECD (2006) att det kunskapsmässigt finns många fördelar med språkstödsprogram då detta har visat sig minska kunskapsglappet till inhemska elever. Detta skulle då kunna ses förespråka förberedelseklassens organisation där eleven kan få extra stöd i undervisningen som vid rätt utformning lättare kan se till elevens individuella behov. Samtidigt visar OECD (2006) samt Bunar (2010) på att nyanlända elever besitter en högre grad motivation vid början av skoltiden än många av de inhemska jämgamla eleverna. Krashen (1981) visar att motivation är högst nödvändigt för att eleven ska få en framgångsrik inläring. Genom empirin samt teorierna kan vikten av tillvaratagandet av de nyanlända elevernas motivation ses avgörande för en lyckad studiegång.

7.2 Hur ser styrdokumentet och lärarna till språkinläring och integration för nyanlända elever?

Styrdokumentet samt informanterna kunde ses ha en gemensam uppfattning gällande vikten av språkinläring och integration för den nyanlända eleven, detta överensstämmer även med den tidigare forskningen samt teorierna. Samtliga parter påvisade språkets betydelse för individens integrering i samhället. De lyfter även upp vikten att snabbt lära sig svenska för att tillämpa sig ämneskunskaperna. Vägen dit tycks dock vara mer varierande utifrån lärarnas pedagogiska erfarenheter samt klassens struktur. Den tidigare forskningen (Bravo- Moreno, 2009; Axelsson & Norrbacka Landsberg, 1998) samt teorierna påvisar integreringens multifunktionella karaktär. Där ena funktionen ses i den större samhällskontexten, där eleven ska bli en del av samhället genom exempelvis skolan som har uppdraget att förmedla traditioner, värderingar och språket. Integreringen har även en självidentitetsskapande funktion vilket kan minska risken för segregering samt skapar en trygghetskänsla för individen.

Dessa funktioner riskerar enligt oss att sätta eleven i en gråzon där tryggheten kan vara i traditionerna förmedlade av familjen och den etniska kulturen samtidigt som eleven strävar efter integrering vilket kan resultera i en identitetskris. Detta dilemma kan grunda sig i en balansgång där elevens vilja att integreras i det nya samhället kan försvåra elevens möjligheter att samtidigt behålla sina rötter.

Dock kan appliceringen av Propositionen (2014/15:45) ifråga om tidsprioritering för svenska språket komma att vara kontraproduktivt ifråga om integrering och undervisning. Denna tidsprioritering kan även ses gå emot vad Collier och Thomas (2002) lyfter fram som fördelaktigt vid inläring vilket är att ha tvåspråkig undervisning där majoritetsspråket sker parallellt med modersmålet. Det är av vikt att eleven integreras i samhället och att denna process påbörjas snarast möjligt och därigenom är svenskinläringen viktig att prioritera. Dock får inte detta gå ut över elevens trygghetskänsla, ämneskunskaper samt rätt till stödfunktioner som kan bli lidande om målsättningen med förberedelseklassen går före elevens faktiska behov. Arnot och Pinson (2005) tar upp ett helhetsperspektiv angående elevens psykiska och fysiska välmående samt deras utbildning. Detta har internationellt visat sig vara en framgångsrik förändring i de skolor där det har tillämpats både i fråga om elevernas betyg men även deras möjligheter till integrering i skolan och samhället. I Axelsson & Norrbacka Landsberg (1998) studie uttrycker flera lärare att de inte har kunskapen samt tiden att fullt ge eleverna den stöttning de behöver både psykiskt och kunskapsmässigt. Det

kan därför tänkas vara problematiskt för lärarna att till fullo uppflytta kriterierna för ett helhetsperspektiv.

7.3 Hur sker kunskapsbedömningen i en förberedelseklass utifrån styrdokumentens riktlinjer samt lärarnas perspektiv?

Nilsson (2009) och informanterna påvisar att kunskapsbedömningen kan vara högst godtycklig på grund av bedömningsinstrumentens abstrakta karaktär. De visar på problematik ifråga om rättvisa bedömningar utifrån språkbarriären där eleverna kan besitta kunskaperna i ämnet men inte språket. Regeringens Proposition (2014/15:45) angående nationella bedömningsinstrument kan därmed vara högst angeläget för att se till mer rättvisa bedömningar där eleverna bedöms mer utifrån sina kunskaper istället för brister i språket.

Tidsbegränsning inom förberedelseklassen kan på många sätt vara fördelaktigt men mycket tyder (informanterna, Axelsson & Nilsson, 2009; Dir. 2014/41) på att alla elever inte hinner uppnå kunskapskraven under denna tid, vilket i längden resulterar i bristande kunskaper men även begränsade utbildnings- och yrkesmöjligheter. Detta tyder på svårigheten att göra nationella regleringar för en heterogen grupp där vissa kan klara målen på kortare tid än andra. Tanken att då gå vidare i ett specifikt ämne (Prop. 2014/15:45) efter uppnådda kunskaper kan därmed tänkas vara god men kan i praktiken bli problematisk. Detta kan dels komma att innebära mer administrativt arbete som kan komma att resultera i att huvudmännen och lärarna inte genomför förflyttningen. Det kan även för eleven innebära flera avbrott när denne i själva verket behöver ökad trygghet. Det är även viktigt att undersöka om mottagarklasserna och lärarna är redo att engagera sig i eleven och ge den stöttning som den fortfarande kan behöva. Det kan därför behövas ännu mer reglering och riktlinjer för hur detta i praktiken verkligen ska ske.

Samtidigt är den rådande situationen bekymmersam då många elever slussas ut ur förberedelseklassen med ofullständiga betyg (Axelsson & Nilsson, 2009; Dir. 2014/41). De sätts i en klass där de oftast får mindre studiehandledning samt stöd vilket troligtvis inte resulterar i en positiv betygstrend. På nationell nivå (Prop. 2014/15:45) föreslås extrainsatt tid under dagen alternativt ett extra skolår för dem som inte uppnår målen. Det är möjligt att tiden är den faktor som påverkar bedömningen mest men det kan även vara av vikt att undersöka vilka andra faktorer som kan ligga bakom att så många nyanlända elever inte uppnår kunskapskraven. Axelsson & Nilsson (2009) belyser problematiken angående balansgången mellan utbildningens tidsbegränsning och integreringsprocessen. Det kan tänkas fördelaktigt att nationella regleringar begränsar tiden i förberedelseklassen så att inga elever fastnar i den för länge. Dock ställer detta krav på skolan och lärarna att vara vaksamma och se till elevens rättigheter att få en likvärdig utbildning. Att hamna i ordinarie klass har visat sig ha sina fördelar i fråga om utveckling och integrering men om nivån blir för svår kan det tänkas få negativa konsekvenser bland annat ifråga om betygsättning och motivation till studierna (Krashen 1981). Konsekvenserna av sämre betyg kan även komma att påverka elevens bild av sig själv och sina möjligheter samt plats i samhället men även i längden den allmänna samhällssynen på gruppen nyanlända elever.

7.4 Vilka implikationer kan olika samhällsnormer samt nationella regleringar få på nyanlända elevers utbildning?

Den tidigare forskningen tyder på att utbildningen för nyanlända elever skiljer sig på nationell nivå där det finns stora skillnader beroende på skola. Både internationell- och nationell forskning (Modigh, 2005; Cummins, 2001; Bravo - Moreno, 2009) påvisar att nyanlända elever ofta ses som ett problem samt att organisationen kring klasserna ofta baseras mer på ekonomiska resurser än elevernas faktiska behov. Bunar (2010) lyfter även fram att eleverna inte alltid får det stöd de har rätt till samt problematik rörande likvärdig utbildning både inom gruppen som till deras jämgamla inhemska elever. Komplexiteten kan ses ha en tvåsidig problematik angående integrering samt segregering där empirin lyfter fram svårigheten gällande bedömning och undervisning utifrån normerande styrdokument. Informanterna samt den tidigare forskningen tyder på att många nyanlända elever inte hinner uppnå de kunskapskrav som ställs på dem vilket kan försätta eleverna i en segregering position på grund av bristande ämneskunskaper när de börjar i annan klass, dessa brister kan dock grundas i otillräckliga svenskkunskaper. Detta riskerar även att se till elevens bristande kunskaper istället för de kunskaper de faktiskt besitter. En felbedömning av elevernas kunskaper kan få långgående konsekvenser för elevernas fortsatta utbildnings- samt yrkesmöjligheter, det kan påverka både deras självkänsla samt praktiskt ifråga om utbildning och betyg. Här belyser Cummins (2001) och Bunar (2010) behovet av en omstrukturering av utbildningssystemet och det är därför viktigt att belysa och ifrågasätta vad bedömningen grundas i samt vilka normerande strukturer som skolan kan vara byggd på. En förenklad Kursplan med fokus på baskunskaper skulle dock kunna vara ett alternativ för att uppnå målen inom den tidsram de har.

Propositionen (2014/15:45) kan här ses som ett steg i rätt riktning, det kan dock ifrågasättas varför problematiken tas upp genom nationell reglering först idag. Förberedelseklasserna har genom Propositionen blivit erkända som en utbildningsgrupp där den tidigare var definierad som en grupp inom ramen för stödutbildning. Den nationella regleringen kan tänkas bidra med att klassen organiseras mer utifrån elevernas behov och kunskaper istället för ekonomiska resurser. Huvudmännen har genom denna reglering erhållit ett större ansvar för elevernas utbildning, vilket dock kan ses problematiskt på kommunal nivå då beslutsfattandet fortfarande kan utgå ifrån deras prioriteringar och värderingar. Därför är det svårt att veta om likvärdighetstanken på nationell nivå kommer att implementeras praktiskt på kommunal nivå.

Ifråga om samhällsnormer och värderingar kan det även vara av vikt att problematisera vad dessa grundas i och belysa de som kan tänkas vara högst omedvetna. Exempelvis i talet om flickan i den aktuella klassen som är enligt vår informant analfabet. I detta fall är det en flicka som är mellan 10-13 år. I många länder har inte flickor samma rätt till skolgång som pojkar och med tanke på flickans ålder kan även skolgången ha varit mycket kort. Normerna i det svenska samhället med en utgångspunkt i den stereotypiska svenska eleven med skolgång från skolpliktig ålder kan komma att skapa segregering stämplingar för elever som inte passar in i denna norm.

De nationella styrdokumenterna (Prop. 2014/15:45; SKOLF. 2010:37) kan ses vara ur elevernas perspektiv vilket är nödvändigt för att lyfta upp deras behov. Dock är det viktigt att även lyfta upp lärarnas behov för att tillgodose elevens förutsättningar för en likvärdig utbildning. Det ställs stora krav på lärarna att se till elevernas varierade kunskaper, erfarenheter samt psykosociala bakgrund. Här kan man dock konstatera problematiken med lärarnas normativa utbildning då empirin belyser att lärarna ofta inte besitter den kompetens som behövs för att

utbilda denna heterogena målgrupp. Det bör belysas vilka förändringar som måste ske inom lärarutbildningen för att se till lärarnas behov att ha den rätta kompetensen att utbilda eleverna. Det bör problematiseras varför denna förändring inom lärarprogrammet ännu inte har skett och vad detta kan bero på. Möjligtvis kan en ökad uppmärksamhet och igenkännande av förberedelseklassen och nyanlända elever leda till en ökad insikt i de förändringar som kan behöva ske för att utbildningen för lärarna ska bli mer anpassad utifrån de behov som finns.

Fokuseringen på svenskinlärning samt integrering i det svenska samhället utifrån specifika värderingar har utifrån Hyltenstam (2007) och Bunar (2010) visat sig påverka modersmållärares samt undervisningens status. Det kan vara viktigt att undersöka vad dessa värderingar grundar sig i samt efterföljande konsekvenser då empirin samtidigt påpekar modersmålsundervisningens betydelse för ämnesinlärningen. Det är därför av vikt att nationella styrdokument åskådliggör elevernas behov för att möjliggöra en förändrad samhällssyn. Intressant är även informanternas syn på modersmållärares mångfacetterade funktion där de inte bara ska undervisa i modersmålet utan även förmedla en bredare förståelse för samhället och skolsystemet vilket de lättare gör på modersmålet. Detta måste dock poängteras vara skolans ansvar och inte ensidigt ligga på modersmållärare då de kan språket. Detta betonas även i Läroplanens (SKOLFS. 2010:37) syn på skolans uppdrag och vilka värderingar som ska förmedlas. Det är därför viktigt att detta uppdrag och ansvar inte enbart överlämnas till modersmållärarna utan att lärarna tar ansvaret för att förmedla traditioner och samhällsnyttig information till eleverna. Denna information är viktig för deras fortsatta integreringsmöjligheter och det kan tänkas fördelaktigt om det förmedlas på språket men det kan istället reflekteras över om lärarna istället kan få mer materiella resurser och stöttning i att förmedla detta. Detta är något som kan jämföras med vad Short (2002) lyfter fram angående Newcomer Programs i USA där hon sett att dessa även har fått en mer grundläggande funktion i att lära eleverna navigera i staden samt lära sig om olika funktioner i samhället såsom skolsystemet.

7.5 Sammanfattning

Syftet med denna studie har varit att undersöka förberedelseklassen som instrument för språkinlärning i det svenska språket samt integrering i samhället för nyanlända elever. Vi syftade till att undersöka detta utifrån lärarnas perspektiv samt nationella styrdokument för att möjliggöra en jämförelse i deras syn på utbildning för nyanlända elever.

Utbildningen av nyanlända elever kan utifrån empirin ses ha flera olika funktioner, bland annat en lärande funktion som syftar till utveckling och personligt lärande utifrån en språklig integreringsprocess. Språket har under studiens gång visat sig ha en viktig funktion för lärande och integrering samt stort fokus i utbildning. En annan funktion med utbildning kan ses i fråga om kontroll och makt där eleverna ska fostras in i en viss lära utifrån specifika värderingar och kunskaper (Bunar, 2010). Läroplanens (SKOLFS. 2010:37) syftningar på skolans uppdrag och värderingar kan ses ha en reproducerande mening där dessa värderingar ska överföras från generation till generation. Värderingar som kan vara svåra för en elev med annan etnicitet och andra traditioner att till en början ta till sig och formas efter. Empirin tyder vidare på att många elever faktiskt inte klarar av att uppnå skolans ämnen under den förväntade tiden vilken kan resultera i att de nyanlända eleverna även senare i livet försätts i en beroendeställning. Men som nämndes i inledningen menar OECD (2006) att immigranter besitter en stor mängd human kapital som vid rätt omsorg kan bli en tillgång för mottagarlandet ekonomiskt samt kulturellt. Det kan därför ses av extra vikt att nyanlända

elever får denna omsorg genom skolgången för att kunna bidra med detta humana kapital. Detta berör inte bara förberedelseklassen utan även andra delar av skolan samt samhället att se till att detta behov möts. Det inbegriper även att en medvetenhet uppmärksammas angående elevernas situation samt erfarenheter och behov för att kunna tillgodose detta.

OECD (2006) och Bunar (2010) visar att nyanlända elevers motivation är högre än inhemska elevers vid skolstart dels för att de har en mer positiv syn på skolan och skolstrukturen. Dock falnar denna motivation genom tidens gång. Eleverna har utifrån Krashens (1981) teori såtillvida en bra grund för att lyckas i skolan, trots detta var det 72 procent av de nyanlända som inte hade behörighet till gymnasiet år 2013 (Dir. 2014:41). Anledningarna bakom detta kan vara svåra att precisera men genom uppsatsens gång har vi sett otillräckliga betygskriterier samt brister i den likvärdiga utbildningen ifråga om kvalitet och stödsatser. Detta skulle enligt oss kunna ligga till grund för en falnande motivation som kan resultera i att elevens studieframgångar minst sagt blir otillfredsställande. Likt Cummins (2001) och Bunar (2010) vill vi också belysa bristerna i samhälls- och utbildningsstrukturen då konsekvensen av en stor mängd utbildade nyblivna vuxna i längden kan bli negativ. Detta då de inte bara får sämre yrkesmöjligheter och såtillvida "kostar" samhället pengar utan även kan stigmatiseras vilket kan bidra till en negativ syn på nyanlända. Lärarnas samt de nationella styrdokumentens perspektiv på integrering och språkinläring kan ses i mångt och mycket överensstämmande där båda parterna påvisar vikten och samspelet mellan språkinläring och integrering. Implementeringen av nationella styrdokument tycks dock vara mer godtycklig och varierande för att anpassas till den rådande klassituationen. Däremot påvisar empirin på vikten samt behovet av nationella riktlinjer. Dessa kan komma att vara den faktor som bidrar med den reglering som skapar den likvärdiga utbildningen som skolan har i uppdrag att förmedla.

8.0 Bidrag till pedagogiken

Via ny empiri har vi bidragit med ökad förståelse om den pedagogiska strukturen i en förberedelseklass samt om undervisningen av nyanlända elever i den svenska skolan. Utifrån empirin visade vi på hur den nuvarande situationen för nyanlända elever förhåller sig vilket tyder på att det är en högst komplex situation. Genom analysen av nationella styrdokument ämnade vi bidra med kunskap om hur dessa påverkar förberedelseklassen och dess elever samt visa på huruvida nationella, mer generaliserande styrdokument, kan appliceras på nyanlända elevers utbildning och vilka möjliga implikationer en sådan applicering kan få. Från intervjuer med lärare belyste studien även hur lärare kan tolka och arbeta på skolnivå med nationella styrdokument. Genom analysen visade vi även på att utvecklingen måhända är på rätt väg då man har börjat uppmärksamma problematiken men att det endast är framtiden som kan belysa hur implementeringen av Propositionen (2014/15:45) faktiskt kommer att påverka eleverna. Vi har funnit många likheter mellan våra analyser och den tidigare empirin vilket tyder på ett visst nationellt samt internationellt fenomen ifråga om utbildning och undervisning av nyanlända elever.

Bunar (Grönblad, i.d.) påvisar att det i dagsläget finns lite forskning gällande nyanlända elevers skolgång och vi har med denna studie ämnat göra ett bidrag till forskningsfältet för att belysa detta. Studien bidrar med en ny infallsvinkel där lärarnas och nationella styrdokuments perspektiv ligger i fokus vilket har belyst nyanlända elevers skolgång utifrån en nationell- samt en skolnivå.

9.0 Begränsningar och möjligheter samt förslag för vidare forskning

Denna studie var av en kvalitativ karaktär där vi för att besvara syftet har intervjuat två lärare på samma skola. Som diskuterats djupare i metoddiskussionen möjliggjorde detta för en tydligare bild över deras arbete i förberedelseklassen och perspektiv över nyanlända elevers utbildning samt nationella styrdokument. Studiens kvalitativa karaktär kan dock ses som en begränsning då den i fråga om generalisering belyser mer arbetet på den aktuella skolan än några generaliserande drag till andra lärares åsikter. Då de studerade styrdokumenterna är nationella och såtillvida påverkar alla verksamheter kan analysen över hur dessa kan appliceras i verksamheterna tänkas ha viss trovärdighet. Däremot kan olika lärare och skolor arbeta med dem på olika sätt vilket informanterna tyder på. Däremot i fråga om resultatets trovärdighet kan liknande tendenser ses mellan vår empiri för analysen samt tidigare nationell och internationell forskning vilket stärker studiens trovärdighet.

För vidare forskning inom ämnet skulle det vara av intresse att göra en större kvalitativ undersökning för att kunna göra generaliseringar till en bredare population. Då vår studie är en fallstudie över en skolas och dess personals arbete med nyanlända elever skulle en fortsatt studie kunna lyfta upp flera skolor samt kommuners arbete. Det skulle även vara intressant att intervjua nyanlända elever för att se till deras upplevelser vilket skulle kunna jämföras med lärarna och samt nationella styrdokument. Detta kunde belysa olika arbetssätt och möjliggöra en större jämförelse för att visa på mer eller mindre framgångsrika undervisningsmetoder för att kunna dra användning av detta i ett mer nationellt perspektiv. Det kunde även vara av intresse att göra en större observationsstudie där man kan gå in i klasserna och observera hur undervisningen ser ut i praktiken för att sedan jämföra detta med utsagor samt nationella styrdokument för att se hur skolan rent praktiskt arbetar med dem.

Då helhetsperspektivet har visat sig vara en välfungerande metod internationellt skulle det även vara intressant att undersöka hur detta skulle kunna tillämpas även i den svenska skolan för att förbättra de nyanlända elevernas skol- och yrkesmöjligheter.

Då Regeringens Proposition (2014/15:45) träder i kraft först januari år 2016 skulle det även vara av intresse att göra vidare studier över hur implementeringen av den påverkar skolan rent praktiskt efter att den varit i kraft under en längre period. Detta skulle kunna visa på om den faktiskt bidrar med några större förändringar både på nationellnivå samt kommunal- och skolnivå.

Referenser

Tryckta källor/ Litteratur:

Ahrne, G., & Svensson, P. (red.). (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB.

Axelsson, M., & Norrbacka Landsberg, R. (1998). *En studie av två internationella klasser - ur ett etnologiskt språkpedagogiskt perspektiv*. Stockholm: Mångkulturellt centrum.

Berger, P., & Luckmann, T. (1966). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge*. London: Penguin books.

Bergström, G., & Boréus, K. (red). (2012). *Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur AB

Brinkmann, S., & Kvale, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB

Fejes, A., & Thornberg, R. (red). (2009). *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber AB

Holmberg, C. G., & Ohlsson, A. (1999). *Epikanalys- En introduktion*. Studentlitteratur: Lund

OECD. (2006). *Where immigrant students succeed - A Comparative Review of performance and engagement in PISA 2003*. Paris: OECD.

E-böcker:

Krashen, S. (1981). *Second Language Acquisition and Second Language Learning*. http://www.sdkrashen.com/content/books/sl_acquisition_and_learning.pdf

Krashen, S., & Terrell, T. (1983). *The natural approach - Language acquisition in the classroom*. Padstow, Cornwall: Prentice Hall Europe. http://www.osea-cite.org/class/SELT_materials/SELT_Reading_Krashen_.pdf

Elektroniska resurser:

Arnot, M., & Pinson, H. (2005). *The Education of Asylum Seeker & Refugee Children - A Study of LEA and School Values, Policies and Practices*. Faculty of Education University of Cambridge. Hämtad 2015-04-01 från <https://www.educ.cam.ac.uk/people/staff/arnot/AsylumReportFinal.pdf>

Axelsson, M., & Nilsson, J. (2013). "Welcome to Sweden": Newly Arrived Students' Experiences of Pedagogical and Social Provision in Introductory and Regular Classes. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 6(1), 137-164. Hämtad 2015-02-22 från <http://www.andrasprak.su.se/forskning/uppsatser-rapporter/2013-welcome-to-sweden-1.167054>

- Bravo- Moreno, A. (2009). Transnational mobilities: migrants and education. *Comparative education*, 45, 419-433. Hämtad 2015-02-20 från <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03050060903184981#.VO8GGi4ujm4>
- Bunar, N. (2010). *Nyanlända och lärande - En forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan*. Vetenskapsrådet: Stockholm. Hämtad 2015-02-22 från <http://www.forskning.se/download/18.7d3d370412800b1f670800067/1387284163202/Rapport+6.2010.pdf>
- Collier, V. P., & Thomas, W. P. (2002). *A National Study of School Effectiveness for Language Minority Students' Long- Term Academic Achievement*. Santa Cruz: Center for Research on Education, Diversity and Excellence. Hämtad 2015-02-20 från <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED475048.pdf>
- Cummins, J. (2001). Andraspråksundervisning för skolframgång - en modell för utveckling av skolans språkpolicy. I *Symposium 2000: Ett andraspråksperspektiv på lärande*. Hämtad 2015-03-17 från http://www.andrasprak.su.se/polopoly_fs/1.83996.1333706367!/menu/standard/file/2000_5_Cummins_Sv.pdf
- Dir. 2014:41. *Grundskoleutredning*. Stockholm. Utbildningsdepartementet. Hämtad 2015-04-08 från <http://www.regeringen.se/content/1/c6/23/62/81/b827a5e4.pdf>
- Grönblad, F. (i.d.). *Klent med kunskap om de nyanlända*. Hämtad 2015-04-06 från <http://www.forskning.se/nyheterfakta/teman/nyanlandaochlarande/klentmedkunskapomdenyanlanda.4.2f163aa8127f0e9a3be8000406.html>
- Hyltenstam, K. (2007). Modersmål och svenska som andraspråk. I Skolverket, *Att läsa och skriva - Forskning och beprövad erfarenhet*, (ss. 45-72). Myndigheten för skolutveckling: Stockholm. Hämtad 2015-04-01 från <http://modersmal.skolverket.se/polska/images/stories/filer/pdf1887.pdf>
- Modigh, F. (2005). *Vid sidan av eller mitt i? - om undervisningen för sent anlända elever i grund- och gymnasieskolan*. Myndigheten för skolutveckling. Hämtad 2015-02-22 från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1856>
- Brante, T., & Hammar. T. (u.å.). *integration*. Nationalencyklopedin Hämtad 2015-04-24 från www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/integration
- Nilsson, J. (2009). *Kortversion av rapporten: Lite i skymundan - En kartläggning av nyanlända barn och ungdomars introduktion i Östergötlands tretton kommuner*. Hämtad 2015-02-22 från http://www.mdh.se/polopoly_fs/1.10720!/Menu/general/column-content/attachment/KortversionSkymundan.pdf
- Prop. 2014/15:45. *Utbildning för nyanlända elever-mottagande och skolgång*. Hämtad 2015-04-07 från https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Utbildning-for-nyanlanda-eleve_H20345/?text=true

- Short, D. J. (2002). Newcomer Programs - An educational alternative for secondary immigrant students. *Education and Urban Society*, 34, 173-198.
Hämtad 2015-02-20 från
<http://eus.sagepub.com/content/34/2/173.full.pdf+html>
- SKOLFS. 2010:37., & SKOLFS. 2011:19. *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Skolverket. Hämtad 2015-04-10 från
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>
- SFS. 2010:800. *Skollag*. Utbildningsdepartementet. Hämtad 2015-04-15 från
http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/
- Skolverket. (2002). *Flera språk – fler möjligheter - utveckling av modersmålsstödet och modersmålsundervisningen 2002*. Stockholm: Statens skolverk. Hämtad 2015-03-31 från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1019>
- Skolverket. (2008). *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever*. Stockholm: Skolverket. Hämtad 2015-03-31 från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2027>
- Umeå universitet. (2015). *Välkommen till pedagogiska institutionen – Vad är pedagogik?.* Pedagogiska institutionen. Hämtad 2015-04-07 från
<http://www.pedag.umu.se/om-institutionen/>
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 2015-04-16 från
<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Bilagor

Bilaga 1

Intervjufrågor till lärare:

Bakgrundsfrågor om läraren:

Namn:

Utbildning:

Språkkunskap:

Tidigare arbetslivserfarenheter:

Bakgrundsfrågor om klassen och eleverna:

Hur många elever har du i klassen?

Hur gamla är eleverna?

Under vilka omständigheter har eleverna kommit till Sverige?

Hur många av eleverna har kommit som ensamkommande?

Hur många lärare är ni på en klass?

Hur ofta får ni nya elever?

Funktion

- Vilken är enligt dig funktionen med förberedelseklasser?
- Vilka möjligheter eller begränsningar ser du för elever i förberedelseklassen
- Hur ser bedömningen ut vid kunskapstestning/betyg?
  - Vad tycker du om dem?
- Integreringsverksamhet
  - Finns det någon bakomliggande anledning till klassrummets specifika placering?
- Hur ser utslussningen till vanlig klass ut?
- Vilka kunskapskrav krävs för att uppnå kriterierna vid utslussning?
  - Vilka är involverade vid utslussningen?
  - Vem bestämmer?

Dokument

- Vad tycker du om regeringens proposition/ nationella regleringsdokument?
  - Varför?
- På vilket sätt är läroplanen samt kursplanerna applicerbar på förberedelseklasserna?
- Vilka ämnen av kursplanen läses av era elever?
- Hur anpassas dessa mål utifrån elevernas varierande bakgrunder?
- Vad tycker du om dessa dokument som underlag för din undervisning?

Behov

- Vilka resurser har du till befogenhet vid undervisning?
- Har ni någon klassuppdelning inom förberedelseklasserna?
  - I så fall varför?
- Utformas några individuella planer för eleverna vid ankomst till skolan?
  - Ansvar?
  - vad ligger till grund för dem?
  - När formuleras dessa?
  - Tillämpning?
  - uppdatering?

- Ankomst av ny elev till klassen?

Tillämpning

- Hur ser ett vanligt undervisningstillfälle ut för dig?
    - strategi/hänsyn efter erfarenheter och kunskaper
  - På vilka grunder förbereder du din undervisning för att se till jämlikhet och elevernas behov?
  - Vilka arbetar i klassen?
    - samarbete?
  - Kontakt med personer utanför skolan samt på ledningsnivå?
  - Hur tror du att modersmålsundervisningen påverkar eleverna i deras lärande?
  - Vilken slags modersmålsundervisning erbjuds eleverna?
    - i inläring av andra ämnen?
-
- Vill ni tillägga någonting?

Bilaga 2

Samtyckesformulär

Till berörda deltagare

Medgivande för deltagande i en studie om *funktionen och strukturen av förberedelseklasser.*

Arbetet har som syfte att undersöka funktionen samt förutsättningarna för en likvärdig undervisning och utbildning för nyanlända i förberedelseklasser utifrån lärarnas perspektiv och underliggande styrdokument.

Metod

Undersökningen kommer att bestå av en fallstudie bestående av intervjuer med rektor samt lärare i en förberedelseklass. Vi kommer för studien att använda oss av intervjuer samt textanalyser av relevanta styrdokument inom skola och kommun. Studien syftar till att få en helhetsbild över förberedelseklassen och hur skolan arbetar med eleverna och fokus ligger därför inte på den enskilda individens utsaga. Vi uppskattar att intervjun kommer att ta cirka 60 minuter.

Resultatredovisning, etik och sekretess

Resultaten från intervjuerna kommer att presenteras i form av citat och analyser i examensuppsatsen samt redovisas på seminarier samt vid publikation på Uppsala universitets databas DIVA. Inte personuppgifter eller namn kommer att förekomma i uppsatsen utan pseudonymer kommer att användas. Inte heller skolans namn eller kommun kommer att publiceras för att säkerställa informanternas samt skolans konfidentialitet. Personuppgifter som möjliggör identifiering av informanterna kommer att hanteras konfidentiellt och under tystnadsplikt enligt Personuppgiftslagen (1998: 204). Vi kommer att ta Vetenskapsrådets etiska riktlinjer i beaktning.

Medgivande:

Denna fullmakt ger tillstånd att utföra ljudupptagning under intervjun samt att det insamlade materialet får användas i studien.

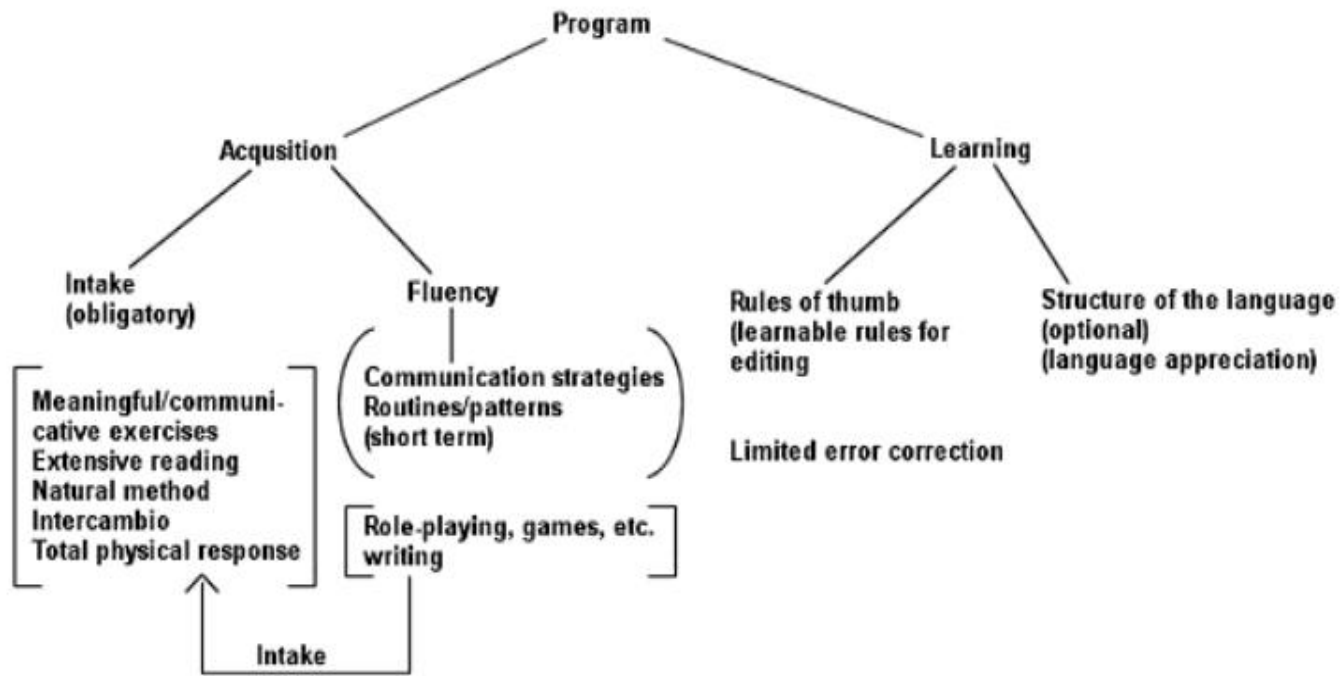
Medverkan i studien är frivillig och deltagaren kan när som helst under intervjun välja att avbryta sin medverkan utan förklaring.

- Jag vill medverka i studien.
- Jag vill inte medverka i studien.

Datum _____

Underskrift _____

Bilaga 3

Figur 2, Upplägg för undervisning för andraspråksinlärning

(Krashen, 1981, s.101)